Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба адресувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 23-го ПАДОЛИСТА 1920. ЧИСЛО 141. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, NOVEMBER 23, 1920. No. 141.

СОВЄТИ ПЕРЕРВАЛИ МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ З ПОЛЬЩЕЮ.

УКРАЇНА СЕРЕД ПРОПОНОВАНИХ ЧЛЕНІВ ЛІГИ НАРОДІВ.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ЗАНЯТТЄ ПРОСКУРОВА БОЛЬШЕВИКАМИ.

ЛОНДОН, 20. падол. — Про заняттє Проскурова на Поділлю, 50 миль на північ від Каменця Подільського, військами російських советів, котрі воюють проти Українців, доносить сьогоднішня телеграма з Москви. Заняттє наступило в пятницю і його виконала Катовецька Бригада. Українці, як доносять, втікають в неладі. Телеграма звучить:

„В околиці Мозира і Решиці виходить боротьба на нашу користь. В напрямі Коростеля ми заняли стацію Словічня і перейшли ріку Словічня на північний захід від Овруча. Наш похід продовжується.

„В напрямі Проскурова йде боротьба на захід від Деражні. Ми знова побили ворога і заняли кілька позицій 8 до 16 миль на полудневий схід від Проскурова. Наша кіннота і піхота увійшла до Проскурова, де боротьба ще триває.

ПЕТЛЮРОВІ ВІЙСКА ВТІКАЮТЬ ДО ГАЛИЧИНИ.

ВАРШАВА, 21. падол. — На полудне від армії Балаховича пощастилося дальше большевикам проти Петлюри, котрого розсипані війска пробують дальше здержувати переважаючу числом большевицьку навалу. На північ від Проскурова пробують Українці, яким не стало амуниції, дістатися до польської границі. Вони поновно нападали на большевиків і втратили більше ніж половину свого числа по дорозі. Більше ніж 10 тисяч жовнірів Петлюри перейшло через границю.

ПЕТЛЮРА ШУКАЄ ПРИБІЖИЩА В РУМУНІЇ.

(Телеграфує Н. Шіфрін, Кореспондент жидівського „Форвертса").

КОПЕНГАГА, 18. падол. — Варшавська преса доносить, що Петлюрової армії вже нема. Петлюра вислав просьбу до головного румунського команданта Адіка, щоби той позволив йому ратуватися на румунській території.

ПЕТЛЮРА В БОЛЬШЕВИЦЬКИХ КІГТЯХ.

(Каблеграма Жидівського Пресового Бюра до газети „Дер Тут" в Ню Йорку).

ВАРШАВА, 19. падол. — Сьогодня о годині 7 рано прийшла сюди вістка, що большевики заняли Тернопіль і що Петлюра разом зі своїм правительством попав в большевицькі руки в Каменці Подільськім.

(Отся поголоска есть очевидно неправдива, бо большевики передівсім були би похвалилися тим, що зловили Петлюру. Це лише знак, що у Варшаві панує великий страх, а серед страху приймаються всякі поголоски. — Ред.).

З НАШОГО МУЧЕНИЦТВА В ЖАБЮ.

(Дальша часть матеріялів, зібраних урядом Західно-Української Републики).

ВІДЕНЬ, 1. падол. (Прес. Бюро З. У. Р.). — Дня 3. вересня напали Ляхи (полева жандармерія) на дім Михайла Ганчука в Жабю, збили кольбами і буками його жінку Анну, так що лежала 4 тижні хора без ніякої лікарської помочи. (Свідки (котрих імен не подаємо, щоб Ляхи над ними не знущалися за те), впали перед жандармами на коліна і своїми мольбами та сльозами на вколішках виратували Анну Ганчук від нехибної смерти з рук польських розбишак. По тім розбишацьким відділі полевої жандармерії прийшов до Жабя курінь вартовничий Н. Д. Г. Львів; він вигнав ще хору від побоїв Анну Ганчук з дітьми з хати, забрав дім, 15 стогів сіна, стирту ячменю, всі картофлі, 6 кіп пшениці і кукурудзу з пів морга. До цего забрав останню худобу а іменно 1 корову, 9 овець, 2 свині, та весь дріб (всьо це лишилося по весняній реквізиції). Тепер розбирають будинки і палять, щоб не мала де родина подітись. Взагалі до тепер зроблено Ганчукови шкоди на яких 400.000 п. марок. Ганчак був одним з найзаможнійших господарів Жабя. Це все для того роблять, що Ганчук був війтом за укр. влади і від тоді укриваєся на полонинах.

Іванови Зузякови забрали 4 корови, 15 овець, всьо збіже, без найменшої підстави, бо Зузяк чоловік неграмотний і життєм політичним ніколи не займався.

Миколі Зитнюкови за се, що виміняв масло і бриндзю переходячій ґрупі ґен. Кравса за пшеницю, забрали Ляхи чотири корови, 3 делят, одну свиню, всі річи, навіть одіж.

За це, що частина ґенерала Кравса закватирувалася на обійстю Василя Бисатчука, забрали йому Ляхи три останні корови і тяжко побили.

Таксамо забрано Бойчукови Михайлови 2 корови, не закидуючи йому ніяких провин.

Анні Филипчук забрано останню корову і свиню.

Олені Горійчук забрали послідну корову.

Дня 5. вересня забрали Ляхи Марійці Кузьменюк 2 корови, 2 телят, 5 овець і дуже тяжко побили.

Дня 7. вересня забрали Дідюкови Іванови 2 корови, всю одіж і всю бульбу.

Дмитрови Кузьменкови пару коний, віз, 2 корови, 1 вола і всьо що було в хаті.

Вдовиці Марії Глюк, забрали послідну корову за се, що случайно знайшлася на дорозі в сім часі, як переходила ґрупа ґен. Кравса.

За се також забрано Марійці Соколюк послідну корову і 4 вівці.

Стефана Боднарука напали Ляхи на полонині і забрали всю бриндзю, масло і 6.000 К готівкою.

Дня 10. вересня забрали Ляхи Іванови Вірстюкови 2 корови, 1 теля, і все збіже, жінку страшенно скатували, а його відставили до арешту в Коломиї. Жінка і діти гинуть з голоду.

Тогосамого дня арештовано Дмитра Горбійчука, 16-літного хлопця і тяжко його побито, а 11. вересня б. р. арештовано Івана Курилюка, музиканта, забрано всі його інструменти і всю обстанову, а жінка і діти гинуть з голоду.

Івана Ґонтарюка били дня 3. вересня до безпамяти, відтак відставили до арешту, забравши 6 коров, 3 телят, всі запаси поживи, так що жінка формально примирає з голоду.

Під закидом мнимого рабунку в спілці з ґрупою ґен. Кравса арештували в першій половині вересня, побили сильно і відставили до арештів в Коломиї слідуючих людий:

Івана Вірстюка, Івана Зузяка, Івана Гонтарука, Івана Курилюка с. Явдохи, Ольгу Сінятович, котра показала дорогу ґрупі Кравса, Івана Стефурака, Василя Курилюка і Івана Максимюка. Всіх, як звичайно, передтим страшно побили і відтак скутих відставили до Коломиї а їх майно забрали.

Взагалі в Жабю так господарюють Ляхи, що у населення не лишаеться нічого, люди голодують і прочі зі страху перед побоями і арештами криються голі і босі по горах. Як люди приходять жалуватися, то польський офіцер толкується тим, що він мусить жовнірам позволити рабувати, бо в противнім случаю вони розбіглися би домів.

Жабє тепер позбавлене худоби і коний та средств до життя. Що на весну не вирабували, забрали тепер без ніякої заплати.

2) В селі Голови повіт Косів спалили польські жовніри два доми і млин Федора Капчука і не позволили нічого з огню виратувати, зрабували у Дмитра Костюка 10.000 корон і знасилували його доньку Василину Костюк.

3) По відвороті большевиків арештували Ляхи в Станиславові 9. вересня Загайкевича (урядника зел.), Целевича, ж. свящ. Селенську, студ. прав. Паньчака, Котляра Несторюка, Шпера і Уривського. **Всі арештовані мусіли бічи за повозкою в котрій сиділи жандарми; коли котрий устав та підганяли буками. До Несторюка крикнули „уцекай" і він сердега пустився утікати; на що Ляхи тільки ждали і застрілили, кепкуючи потому над трупом.**

З ПОЛЬЩІ.

РИГА, 20. падол. — **Мирові переговори межи советською Росією й Польщею перервано сьогодня.**

Адольф Йоффе, голова русскої советської делеґації, заявив М. Домбскому, голові польської делеґації, що праця в справі заведення трівкого мира не може поступати наперед, доки Польща не виповнить льояльно свого зобовязання та не забере своїх війск до своїх границь.

Він додав, що його заява есть вислідом діяльности полковника Рибака, голови польської части спільної військової комісії в Минську. Рибак пропонував, щоби виробити плян для стягнення польських війск та установлення трийцятьмилевої полоси межи польськими й українськими військами, а на кінци жадав розвязання самої комісії.

М. Йоффе вказував на те, що полковник Рибак, на місце тамтого пляну, працював над пляном злуки війск Петлюри з військами Балаховича.

ВАРШАВА, 21. падол. — **Телеграми до газет доносять, що переговори межи польською і русскою делеґацією в Ризі зірвано. Телеграми кажуть, що Поляки не додержали услівій перемиря. Поляки — після тих донесень — надіються скоро наладнати справу зі советськими делеґатами і не вважають зірванне за поважне.**

Советські делеґати закидають, що на Україні зістає ще кілька відділів польських війск, на схід від перемирної лінії, в супереч умові в Ризі, на підставі якої Поляки мали забрати всі свої війска з поза цеї лінії до 19 падолиста.

Русскі большевицькі і польські жовніри стоять напроти себе лице в лице в ріжних точках над рікою Збручем у Східній Галичині, яка мала бути граничною лінією підчас сталого мира.

Доносять про нову енерґічну боротьбу на півночи межи ґенералом Желіґовским і Литовцями і в ріжних точках поза польською границею, де большевики нагромадили свіжі скріплення і кинули їх проти Балаховича на Полісю, і проти Перемикіна, Павленка і Петлюри на Україні.

З РОСІЇ.

БОЛЬШЕВИКИ БЮТЬСЯ НА ГРАНИЦІ ПОЛЬЩІ.

ЛОНДОН, 20. падол. — Русске советське правительство заявляє в бездротній телеграмі з Москви, що воно приневолене продовжати війну і посунути її до невтральної полоси межи Польщею і Росією тому, що ґенерал Балахович робить нападе на советські війска. Звідомлення з Варшави вказують, що Польща страхаеться російських намірів, бо 15 русских дивізій сконцентрованих на польськім фронті.

БОЛЬШЕВИКИ ПОЛОХАЮТЬ ПОЛЬЩУ.

(Телеграфує Віліям Неш, Кореспондент „Шікаго Дейлі Нюс").

ВАРШАВА, 19. падол. — Наслідок упадку ґенерала Врангеля на Кримі даеться вже відчувати в Польщі.

В Ризі, де советські і польські делеґати переговорюють про дефінітивний мировий договір, большевицькі висланники змінили своє становище і уживають погроз. Вони показують охоту змінити услівя в прелімінарнім мирі, заключенім 10. жовтня, подаючи за причину, що цей мир був вимушений на них після їх военного поражения. Коли угода остаточно перепаде — так кажуть большевики — то це буде вина Польщі, а не советів. Дальше кажуть вони, що советська Росія не стерпить довше чужої помочі, подаваної Петлюрі і Балаховичеви або иншим бунтарям проти їхньої власти.

Польський уряд зміркував також, що положенне змінилося. Коли ґенерал Врангель, найсильнійший з поміж протибольшевицьких провідників, упав так соромно, то надії на инших так званих білих провідників над польською границею щезнуть незабаром. Це дасть Ленінови цілковиту контролю над европейською Росією і покінчить горожанську війну. Це також зміняє обставини, серед яких заключено перемирє в Ризі. Тоді большевики були слабі, їх будучність була неясна і вони готові були заключити мир на всяких умовах.

ДОБИЧА НА КРИМІ.

ЛОНДОН, 20. падол. — Бездротна телеграма з Москви доносить:

„Після додаткових інформацій, ми полонили на Кримі більше ніж 13.000 людий, 15 зоружених возів і богато гармат та скорострілів в околиці Кирч. В заливі коло Кирчу ми зловили 4 ворожих кораблі.

150.000 БІЖЕНЦІВ З КРИМУ.

ПАРИЖ, 20. падоли. — Біженців з Криму, в числі около 150.000, очікують в Константинополю, як про це доносять французькі урядові звідомлення. До четверга прибуло вже 105.000 біженців, межи ними є 24.000 цивільних, а 81.000 війскових осіб.

Заряджено, щоб 20.000 з них вислати на Ґаліполі, а 20.000 на остров Ллемнос.

ЯК ПРЕДСТАВЛЯЮТЬСЯ БОЛЬШЕВИКИ ПАНІ ЗАРХІ.

ЛОНДОН, 20. падол. (Н. Й. Таймс). — Пані Зархі (Маруся Чосій) жінка Д-ра Сергія Зархі, бувшого українського посла в Лондоні, розповідала про свій досвід в большевицькій Росії перед англійсько-французьким товариством в Лондоні вчера. Вона, як оповідала, звиділа не лише Петроград і Москву, але й села, перебрана за селянку.

Одна автократія наступила по другій і сьогодня в оРсії панує найбільш, автократичне правительство, яке коли небудь істнувало. Армія зложена з неокресаних людий і нещасливців, котрі, не маючи з чого жити, вступили до війска. Армія зросла наслідком голоду по причині бльокади.

Ленін, Троцький і яких 20 инших, є по думці пані Зархі, щирі люди. Коли би вони не були такими, то вони не вдержалися би так довго.

Але бюрократія не є щирою. Її засадою клич:

„Ми від того є тутки, щоби все нищити. Щойно на руїнах того повстане новий світ".

Русскі селяни ненавидять всяке правительство, бо воно лише жадає від них всього, а не дає нічого.

„Большевизм есть дійсною небезпекою цивілізації і є найгіршим пеклом" — закінчила пані Зархі.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ПРЕЗИДЕНТ ВИЛСОН МАЄ ДІСТАТИ НАГОРОДУ НОБЛЯ.

СТОКГОЛЬМ, 20. падолиста. — Президентови Вилсонови мають призначити нагороду Нобля на 1920 р. за його мирові змагання, як про це пишуть шведські газети. Комісія, що розділює нагороди не оголосить свого рішення скорше, як з кінцем падолиста.

ЧИ МОЖНА УЖИВАТИ ДОБРОДІЙНИХ ФОНДІВ НА КУЛЬТУРНІ ЦІЛИ?

Жидівські орґанізації кажуть, що так.

Істнує в Ню Йорку славний жидівський ратунковий комітет, звісний під назвою: „Джойнт Дистрибюшен Коміті" — „Злучений Комітет для розділу". Це властиво 3 комітети, злучені разом, а то: „Піпелс Ріліф", „Амерікен Джуїш Ріліф" і „Сентрал Ріліф".

В четвер, дня 18. падолиста відбулося засіданне „Джойнт Дистрибюшен Коміті" під проводом голови Фелікса Варбурга і на ньому рішено, на внесенне окремої комісії, яка розглядала цю справу, щоби на будуче всі згадані запомогові комітети відступали одну трету часть зібраних запомогових фондів на культурні жидівські цілі. Ця постанова відноситься і до фондів, які вже зібрано.

Значить гроші, які збирано по улицях великих міст від всіх мешканців, підуть у великій мірі на жидівські школи, синагоги, і т. п.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ ДО ГАЛИЧИНИ НА ВІСТИ ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКУ НЕБЕЗПЕКУ.

Дехто з українських еміґрантів опускає сейчас руки, коли появляються некорисні вісти. Щойно зачали йти грошеві підмоги до українських родин в Галичині, а вже наспіли вісти, що большевики на границі Галичини. Це може спонукати декого відмовити помочі своїй родині, бо буде мати вимівку, що „і так вже гроші не дійдуть".

На отсім місці звертаємо увагу, що такі вісти повинні якраз спонукати еміґрантів посилати поміч до Галичини, особливо в надграничні повіти, бо коли би дійсно большевики рушились на захід, то може бути запізно. Певний спосіб доручування гроший есть слідуючий: Висилати гроші для родини чеками в долярах на Земельний Банк Гіпотечний у Львові. Земельний Банк сам вже вишле гроші родині, коли буде мати її адресу і коли околиця не есть загрожена. Коли Земельний Банк не зможе доручити гроший, то передержить у себе так довго, аж буде можна, а в найгіршім разі верне гроші назад до Америки. Такі проби зроблено вже підчас попереднього большевицького наїзду і про це донесла Дирекція Земельного Банку до Американсько-Українського Бюра в Ню Йорку.

Треба посилати гроші малими скількостями, але часто, аби в няйтяжших часах родинам дати поміч. Одначе ратувати старий край треба хоч приватною дорогою, коли вже нема загальної акції громадянства.

Управа Амеркиансько-Українського Бюра в Ню Йорку.

З НАРАД ЛІГИ НАРОДІВ.

НОВІ ДЕРЖАВИ ЗГОЛОСИЛИСЯ ПО ЧЛЕНСТВО В ЛІЗІ НАРОДІВ.

Між ними є й Україна.

ЖЕНЕВА, 21. падолиста. (А. П.). — Відвічальність Ліґи Народів і відвічальність її поодиноких членів ізза артикулу десятого становлять питання, які має взяти під розвагу Комісія для допущення нових членів тому в звязи зі зголошеннєм 14 нових держав, включаючи й Німеччину. Ті зголошення віддано під розвагу підкомітетам. Вони є такі:

Зголошення Фінляндії, Естонії, Латвії, Литви і Люксембурґа віддано підкомітетову, на чолі якого стоїть лорд Роберт Сесил.

Зголошення Австрії, Болгарії, Альбанії і Ліхтенштайну належать до підкомісії з М. Пуле на чолі.

Справу Георгії, Вірменії, Азербайджану, України і Коста Ріки віддано підкомітетови під проводом д-ра Т. Фрідгофа Нансена.

Кромі питання про відвічальність мають комісії радити також над такими питаннями в звязи зі зголошенням згаданих держав: Чи їх просьба єсть в порядку? Чи правительство, яке зголошується, есть признаним правно і дійсно („де юре ет де факто") і якими державами? Чи зголошуюча держава має своє правительство і усталені границі? Яка величина краю і населення? Чи править сама собою? Яке її поведенне так в ділах як і в запевненнях, що до міжнародних зобовязань?

Останне питаннє мала переформувати Франція з огляду на Німеччину.

ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКИЙ СПІР НЕПОКОЇТЬ ЛІҐУ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, 21. падолиста. (Н. Й. Таймс). — Один день спокою для членів зібрання Ліґи Народів перервало донесенне Литовців, що Поляки напали на них при помочи нових 13 дивізій, які вони післали до давних двох дивізій ґенерала Желіґовского у Вильні. Литовці просили Ліґу, щоби вона розпочала якусь акцію проти Польщі на підставі артикулу XVI. Ліґи, де сказано, що коли який член Ліґи Народів йде до війни, не спробувавши перед тим всіх способів, щоби вимину ти війну, то на такого члена Ліґа має наложити економічну бльокаду і зробити військовий та політичний натиск.

Хоч Ліґа переконана про вину Польщі, то її тяжко вийти з тої справи, бо знає, що то Франція пхає Польщу до подібних кроків.

Литовці заявляють, що Жельґовскі напав на них на широкім фронті і що вони мають бранців з 15 ріжних польських дивізій, які помагають Желіґовскому.

ЕСПАНІЯ НЕ ХОЧЕ ПІСЛАТИ ВІЙСКА ДО ЛИТВИ.

Дальша комплікація вигринула ізза заяви еспанського премієра Дато, що еспанське правительство не згодилося вислати дві компанії еспанського війска на Литву в цілі доглянення там порядку підчас плебісциту в околиці Вильни. Правительство каже, що робітники загрозили, що не пустять війска на кораблі.

З РІЖНИХ СТОРІН.

ПОВАЖНА НЕБЕЗПЕКА З ІРЛЯНДІЇ

ЛОНДОН, 21. падолиста. (Н. Й. Таймс) — Оргія насильств запанувала сьогодня в Доблині, в Ірляндії.

О годині 9 рано якась ватага очайдухів напала на готель Грешем і на приватні доми, де мешкали урядники і цивільні особи, котрі були заняті приготованнєм судової розправи проти Шін Фейнерів і убила 14 з тих урядників в їх ліжках, одного в присутности його жінки.

Думають, що напасники мали на думці вимордувати всіх урядників, занятих слідством проти Шін Фейнерів і знищити рівночасно всі нагромаджені доказові матеріяли. Напасників не зловлено, але здогадуються, що їх було від 12 до 20 осіб.

По полудни окружила поліція Крок Парк, де зібралося 3000 осіб щоби приглядатися перегонам. Поліція думала, що в той спосіб зможе вишукати когось з напасників. Тоді одначе Шін Фейнерські вартові

(Продовженне на стор. 3-ій).

'SVOBODA' (LIBERTY)

Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи	

З Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числиться 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

ТАЙМС ПРО УКРАЇНУ.

Нюйорський дневник „Таймс" у виданню з минулої пятниці 19. с. м., помістив вступну статтю, присвячену Україні.

В тій статті згадав наперед про договір Петлюри з Польщею з 22. цвітня с. р., який загнав Пілсудського аж до Києва, відки його і Петлюру вигнали большевики. Далі пише про те, що Поляки в мировім договорі з большевиками прирекли, що покинуть Петлюру, та каже, що дійсно з хвилею, коли Поляки уступили з поля бою, доля Петлюри була припечатана.

А відтак пише так:

Петлюра був найліпшим представником національних змагань України. Українська національність була для нього реальною (дійсною), аби дати змогу Петлюрі удержати поважну армію майже протягом двох літ. Большевики кажуть, що вони великі поклонники самоозначення. Вони від початку своєї власти в Росії признавали самоозначення України, але се мусіла бути червона Україна. І тепер номінально (з назви) є независима Україна; вона була заступлена в Ризі. Правлять нею совєтські комісарі, між якими дійсних Українців є мало. Совєтська Україна се кольонія червоної Росії; дійсна Україна зникає в Каменці Подільськім. А се тесаме, що большевики були би зробили з Польщею, як би польські війска були не осягнули побіди в липні. Ленін позволить всякому сусідньому народови задержати свою независимість, так довго, поки він приймає прикази з Москви. Балтійські держави, з котрими червона Росія підписала такий торжественний мир, мусять богато зацікавитись в теперішній історії України.

БОЛЬШЕВИЦЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ МИР НЕ МАЄ ЗНАЧІННЯ.

Лише народи Східної Европи можуть заключити дійсний мир.

На Сході Европи мирилася совєтська Росія з Польщею. Дня 12. жовтня с. р. підписали були обі сторони в Ризі, столиці Латвії, вступний мир, а тепер зїхались були вдруге до обговорення, зладження і підписання повного і остаточного мирового договору. Тепер же останні вісти доносять з Риги, що в минулу суботу ті переговори перервано. Голова російської совєтської делеґації, Адольф Иоффе, заявив Янови Домбському, предсідателеви польської делеґації, що мирові наради не можуть продовжатись, поки Польща не сповнить льояльно своїх приречень та не уступить зі своїм війском до своїх (!) границь.

З Варшави є телеграма, що Поляки сподіваються скорого відновлення мирових переговорів, а тимчасом большевицькі війска посунулись значно на захід; коло Галичини стоять вже над Збручем.

Переговори імовірно відновляться, бо обі сторони, як большевики так і Поляки, є перемучені війною, але можливо, що большевики, чуючи тепер, по побіді над Вранґелем і Петлюрою, за собою більшу силу, хотять відновити мирові переговори на нових підставах. Можливо, що хотять видвигнути справу етнографічних границь і признати Польщі тільки етнографічно польські землі, чим вимагали би також вилучення Східної Галичини з території польської „республіки".

Як ще ціла та справа з ризькими переговорами скінчиться, годі знати, як годі знати, котра сторона нині війсково сильнійша. А про вислід переговорів в першій мірі тепер рішати-ме війскова перевага одної сторони над другою. Слабша сторона уступить, хиба, що схоче ризикувати военне щастє і знова понести поражку, а за нею приняти ще гірший мир, на гірших услівях.

В кождім разі, як би мирові балачки большевицько-польські в Ризі не скінчились, жаден большевицько-польський мир не принесе дійсного мира в Східній Европі.

Спір большевицько-польський є **хвилевий,** як хвилевою є поява большевизму і поява нової „історичної Польщі".

Тривалий мир з Східній Европі може бути аж тоді, як зроблять **народи** Східної Европи, то є Українці, Москалі і Білорусини. Поки вони не створять своїх народніх республік на своїх національних територіях, і поки Польщі не відсунуть в її національні границі, поти всяк подібні мири, як он теперішній в Ризі, остануться тільки хвилевою іграшкою хорого кота з пяною мишию.

Хвилево такий мир може сим народам, в яких нібито імени польська шляхта і большевицькі комісарі нібито роблять мир, принести шкоду або користь, однак розуміється, також тільки хвилеву шкоду або користь.

Але сі народи хотять мати дійсний мир, тривалий і користний для них, а такий можуть зробити тільки вони самі.

ДО ГРОМАДЯН УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

(Комунікат Українського Горожанського Комітету у Львові).

Львів, дня 17. вересня, 1920.

Від довшого часу зменьшилась жертвенність громадян Українців в Америці на цілі в старому краю. Ми від довшого часу одержуємо лиш дуже рідко і то незначні грошеві посилки з Америки. Таксамо остають без відповіди наші письма і телеграми. Не знаємо, як собі се вияснити. Зближається зима, найстрашнійша зима за час цілої війни. Велика скількість населення не перезимує її, якщо не прийде видатна і скора поміч від Вас, заморські Земляки. 133—

За Виконуючий Виділ Українського Горожанського Комітету у Львові:

Др. Степан Федак, голова;
Володимир Целевич, писар.

Гроші посилати через:
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
або
ТОВАРИСТВО ДНІСТЕР
у Львові, ул. Підвалле, ч. 7.

а рівночасно повідомити Український Горожанський Комітет, на адресу, Львів, ул. Руська, ч. 3.

З Америки і Канади пересилати гроші до львівських українських банків через пересилкові бюра, найліпше **American Express Co.,** переказуючи їх в долярах.

С. Черкасенко.

ХРЕСТНА ПУТЬ.

(Братам Галичанам).

Сумний наш шлях
В тернах повивсь колючих;
Над нами ворон кряче.

Не пломінь, — жах
В очах колись жагучих,
І серце скорбно плаче.

Не знать куди
З нуди і дум подітись
Без мрій палких омани.

О стій, пожди!
Води но дай напитись, —
Ятряться кровю рани.

Се що-ж? Чи в сні
Знадні знов маріння
Відродження, обнови?

О ні! О ні!
Ясні падій проміння
Розквітли з сліз і крови.

Не дармо йдем,
Несем свій хрест недолі,
І хоч тяжка дорога, —

Та розцвіли
Із мли проміння волі, —
Нас кличе перемога!

1919.

ПЕРЕГОВОРИ В РИЗІ, УКРАЇНСЬКА СПРАВА І СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Відень, 20-го жовтня 1920.

Урядови Зах. УНР. прийшлося висилати делеґацію до Риги під попередно поданими умовами і серед попередно зясованих обставин. Президент уряду Зах. УНР. (Сх. Галичини) і одночасно президент Національної Ради, **др. Евген Петрушевич,** який під сю пору находився у Лондоні, депешою з дати 8-го жовтня с. р. іменував членів делеґації ї поручив їм виїхати до Риги. В склад делеґації увійшли: **др. Кость Левицький** як голова і **др. Осип Назарук та др. Лука Мишуга** як члени. Одначе негайно виринуло питанне, чи не вказано булоб висилати до Риги біля представників **української більшости в краю,** також леґальних представників замешкуючих Сх. Галичину **національних меншостей: Поляків і Жидів.** На сей випадок наша делеґація могла виступити перед світом як представниця **цілого населення** краю і дати тим способом свобідний вислів її бажанням і думкам. Від **імени Поляків** зголосився до участи відомий сх.-галицький незалежний політик і **довголітний посол до австрійського парляменту, вибраний в столиці краю, у Львові, пан Ернест Теодор Брайтер.** Наші земляки в Америці певне знають, хто такий пан Е. Т. Брайтер і тому не потребую про него ширше говорити. Сей чоловік, який ціле своє життя провів на безпощадній боротьбі з політичним, соціяльним, господарським та національним насильством польських галицьких верховодів над всім населенням краю, належить, можна сказати, до виїмкових Поляків. Він, іменно, стоїть на становищі, що Сх. Галичина, як край з українською національною більшостю, повинен найтися в руках Українців, які знов всім иншим національним меншостям повинні забезпечити їх права. Посол Е. Т. Брайтер з тих своїх переконань ніколи не робив тайни і держиться їх твердо та непохитно і сьогодні, хоч як важке є наше положенне. Через те, розуміється, він виставлений на безмежні і дикі атаки зі сторони польських сх.-галицьких завойовників. **Але саме тому, що посол Брайтер є Поляком і то Поляком щирим та горячим,** його голос має в розвязці нашого питання величезне значіння. Бо ніхто не може назвати посла Брайтера самозванцем, а навпаки, кождий знає, що він леґально і демократичним способом вибраний посол зі столиці краю, Львова, про який Поляки на цілий світ все кричать, що се польське місто. Також посол Брайтер заступав в австрійськім парляменті **золочівський** міський округ, а ев його місце послом став його заступник, пан **Райцес.** Отже, коли **такий** польський представник піддержує наше правно-державне становище і репрезентує при тім Львів, то ясно, що його голосу не можна мовчки проминути. З матеріялів про ризькі переговори, які вже певно маєте з краєвих і еміґраційних часописів, можете тому переконатися, що Поляки найбільше старалися здискредитувати особу посла Брайтера. Вони, між иншими, назвали його „большевиком". Одначе річева відповідь нашої делеґації опрокинула брехні польських імперіялістів, які замовкли і вже більше не відзивалися. **Посол Е. Т. Брайтер,** який — до речі — є членом Української Національної Ради, **вступив до нашої мирової делеґації як повноправний її член.**

Також і представники **східно-галицьких Жидів** згодилися в принципі вислати до Риги одного свого делеґата як члена нашої делеґації. Але повному виконанню сего наміру в даний момент станули на перешкоді трудности **технічного характеру.** Як відомо, східно-галицькі Жиди не посідають свого всесторонного національного представництва. Східно-галицькі Жиди розбиті політично на кілька таборів. Одні з них обстоюють думку національної окремішности жидівського народу, другі стоять на становищі, що жидівська нація як така не істнує і тому є асиміляторами. До перших належать жидівські націоналісти, які згуртовані в двох партіях: загально-національній партії **сіоністів** і партії робітничій — т. зв. **поале-сіоністів.** Жидівські националісти обєднані в орґанізацію, яка носить назву: **Сх.-галицький жидівський Комітет.** Його головою є відомий жидівський політик посол **Райх.** Але з огляду на те, що сей Комітет через польські переслідування не має свого осідку в краю і частинно находиться за кордоном (президент Райх перебував під сю хвилю у Лондоні), то комплет президії не був у Відні зібраний і не міг винести остаточного рішення. Всеж таки **Жиди рішили** в принципі **поперти наші домагання** і вислали з тимчасовими повновластями одного свого члена. Його задачею було слідкувати за ходом нарад в Ризі і приступити в разі потреби до нас як делеґат. Іти далі вважали Жиди за річ невказану, тим більше, що вони знали, що наша делеґація також не їде до Риги з наміром зголошуватися до нарад. А певно кермувала ними їх вроджена політична обережність, бажання — не вмішуватися активно у наш спір з Поляками, щоби тим способом не стягати на голови своїх одноплемінників в краю ще більших польських репресій. Як відомо, Жиди цілий час стоять на сім становищі і нераз його перед світом проголошували. Се є становище, яке Українці в Галичині вповні розуміють і респектують.

В той спосіб зложена делеґація виїхала з Відня дня 13. вересня с. р. Одержані повновласти мали на цілі головно дві річи: оборону політичної незалежности і територіяльної цілости нашої землі. Се значить: наша делеґація мала пильнувати, аби на конференції не запало рішення, яке під **правно-державним** оглядом **признавалоб Сх. Галичину Польщі,** мала домагатися нашої самостійности, увійти в порозуміння з представниками політичного світу і преси, спопуляризувати нашу справу, підчеркнути, що на основі рішення держав коаліції з дня 11-го липня м. р., справа Сх. Галичини має бути вирішена через плебісцит за порозумінням з державами коаліції, а в разі некорисного для нас рішення — піднести проти ухвал конференції рішучий **протест.** Ще раз зазначую, що поручення **вступати** до конгресу, наша **делеґація не мала.** Її роля обмежувалася на одним слідкуванню справи і на обороні перед замахами на сей дійсний і правний стан, який істнує досі (тут діло у заданім рішенню держав коаліції з 11-го липня с. р. і рішенне Льойда Джорджа у Са, поданім до публичного відома у англійськім парляменті Бонар Ловом).

Через комунікаційні перешкоди прийшлося нашій делеґації ждати у Штетині 8 днів на принагідний корабель, який йшов до Риги. Поляки, як певно знаєте, були в щасливійшому положенню. Вони всіли в Данцігу на присланий їм коаліційний кружляк і з цілим своїм великим апаратом поїхали до Риги.

До Штетина і прийшли тоді перші вістки про переговори у Ризі. Дня 21. вересня відбулося вступне засідання мирової конференції, на якім обі делеґації обмінялися і признали свої повновласти. Дня 24-го вересня відбулося друге засідання, на якім Иоффе відчитав умови миру, які одержав попередного дня воздушним шляхом з Москви. Сі умови певно Вам знані і тому не буду їх повторювати.

Наша делеґація тому, аби не допустити до пересудження справи вже на початку мирових нарад, вислала на **адресу президії** мирової делеґації зі Штетина дня 21-го вересня **правно-державне застереженне,** яке зараз телеграфічні бюра рознесли у світ. Пять днів опісля, себто дня 26-го вересня прибула наша делеґація до Риги. Тут вона зараз зачала розвідуватися про судьбу сего застереження. І показалося ось що: Обі переговорюючі делеґації — російська і польська не склали жадної спільної президії на лад, н. пр. парижської. Тільки обі делеґації умовилися, що провід в нарадах будуть вести по черзі раз Домбский, а раз Иоффе. Почта не зорієнтувалася як слід кому передати депешу і думаючи, що тут діло у петлюрівському делеґаті **Андрію Лівицькому,** переслала заяву нашої делеґації Домбському, який — очевидно — її зєскамотував. Тому прийшлося зладити таку саму нову заяву, передати її у руки і большевицької делеґації та опублікувати в місцевій пресі. З того часу праці нашої делеґації пішли правильним ходом.

Приїзд нашої делеґації відбився дуже сильним відгомоном у цілому політичному світі, який тоді зібрався був в лотишській столиці. Місцева преса і латишські державні круги, хоч Латвія живе у добрих відносинах з Польщею, віднеслися до нас дуже приязно. Наші делеґати мали повну свободу рухів. Всі наші заяви і замітки містила ризька преса без застережень, головно провідний орган на німецькій мові „Rigasche Rundschau". А навіть чорносотенний російський орган „Сегодня" богато про нас інформував. Очевидно: до делеґації зачали приходити всі там перебуваючі часописи і телеграфно-агентурні представники, отже від **Times, Daily Herald, Evening News, Chicago Tribune, United Press of America,** ріжних німецьких часописів і т. д. Чужинці, здебільшого, мало або нічого про нас не знали, але справою східно-галицькою заінтересувалися дуже живо.

Тим більше, що якраз наша справа найшлася відразу в самім центрі мирових переговорів. Підніс її Иоффе, який поставив до Поляків домагання визнання державної самостійної **України,** Білої Руси, Литви і **Східної Галичини.** А зосібна, дотично справи Східної Галичини — **станули** большевики на становищі демократичного плебісциту (народного голосування). **На сю заяву большевиків,** зложену на засіданню з дня 24-го вересня, **Поляки довгий час не хотіли дати ніякої відповіди.** Большевики зачали денервуватися і настоювати на Поляків, аби заявилися, бо їх положенне на фронті з кождим днем гіршало, а з Москви приходили депеші, які домагалися заключення, коли не остаточного миру, то бодай прелімінарів і перемиря **за всяку ціну.** Вкінці зібралося дня 28-го вересня трете засіданне мирової конференції, на якім Домбський зложив лише загальну заяву, в якій сказав, що большевики підняли богато справ, що вони до **сеї конференції не належать.** В межичасі, очевидно, йшли вічні дискусії з Варшавою і закулісові справи. Домбський виразно підчеркнув, що Східна Галичина безапеляційно належить до Поляків (?!).

Треба пригадати, що цитовані умови миру, які прочитав російський делеґат були вистилізовані в той спосіб що містили в собі — так сказати — дві шуфлядки. В одній із них большевики сховали **принціпіяльне, основне, остаточне і справедливе вирішення справи миру на Сході.** Большевики приступили до Поляків і сказали їм: Хочете справжного миру на Сході, так ставайте на становищі самовизначення народів, признавайте самостійність України, Литви, Білої Руси, Східної Галичини — а ми поговоримо про спосіб, в який отсе самовизначення перевести в діло. Нема сумніву, що колиб Поляки дійсно були хотіли справедливо миру на своїх східних границях, або, колиб держави коаліції враз зі Союзом Народів були на стільки сильні, що змоглиб були Поляків до сего принаволити, то тоді мир у Ризі міг був статися епохальною подією в історії Европі. Але ніхто не обманював себе признаками, що так є, а в першу чергу самі большевики, отже тому вони на згаданім засіданню предложили Полякам устами Иоффого, з другої шуфлядки — ще один мировий інструмент. Змисл сего інструменту був такий: Коли ви, Поляки, не хочете такого миру, як отсе ми подаємо, то **на сей випадок про остаточне і справедливе вирішенне питань Сходу нема чого й говорити.** На сей випадок, даволі, заключимо т. зв. прелімінарний або тимчасовий мир, а враз з ним умову про перемиря, себто запереставне военних акцій, одначе знайте Поляки, що тим ви справу тільки відкладаєте і при змінених обставинах вона може віджити на ново. А тому, що тут діло у тимчасовім поладнанню справи, то большевицький уряд може забавитися у великодушного і дати вам Полякам на Сході стільки українських, білоруських і литовських земель, скільки лише душа ваша забажає. І справді большевики заофірували Полякам лінію аж по Сарни, так, що Поляки, хоч як мали охоту зірвати переговори, все таки були приневолені заключити перемиря, бо большевики загалом не стіснялися в уступках і колиб Поляки були зажадали областей навіть аж по Двину і Дніпро, большевики і сі области булиб Полякам відступили.

В польськім таборі тимчасом йшла боротьба за війну і мир. Пілсудський з т. зв. военною партією Бельведеру (палата у Варшаві, де живе Пілсудский) говорив так: Що нам прийде з паперового миру з большевиками? Адже такий мир не має жадного політичного значіння. А наше военне положенне тепер знамените, большевики розігнілі і розвалюються — невже не краще сісти їм на карки і гнати так довго, поки не розсиплються цілком? За такою політикою дуже стояла Франція, а крім того всі протибольшевицькі російські комітети. Протибольшевицький російський бльок вислав навіть в тій цілі до Варшави відомого с.-р. Савінкова, який там зачав розвивати дуже живу політичну діяльність в польських військових кругах. Вранґель вговорював Поляків собі. Плян польської военної партії був при тім: остаточно розділитися „пограничними" землями з Росією. Одначе побідила т. зв. мирова польська партія, яка в першій лінії сказала собі, що кращим горобець у руці чим синиця на дасі, кращий мир — хоч і неповний, хоч і паршивий, чим дальша війна. Треба тямити, що розгром Польщі большевиками, мимо патріотичного підйому, Полякам цілий час і так само ще і сьогодні — дуже сильно лежить у суставах. Хто тут зважиться на поновну авантуру? Тим більше, що всі ще тямили славний польський похід на Київ, початок пізнішої польської мілітарної катастрофи. Простягати рукою за українськими сокровищами, хоч як Поляки за ними облизуються, богатьом із них після київської історії відійшла охота. При тім: становище у нутрі. Заграниця має неточне понятте про теперішні внутрішні відносини у Польщі. Вони, очевидно, просто катострофічні. Державний довг Польщі зріс до фантастичної суми 75-ох міліярдів. Рівноваги в буджеті не видко. Величезні полоси держави зруйновані попередними війнами і цілком лежать відлогом. Промисл не істнує цілком. По містах товпляться тисячі безробітних, які збільшують внутрішне соціяльне напруженнє. Місто леґальної торговлі, завелася божевільна спекуляція, т. зв. тут паскарство, яке спричинило в краю просто нечувану дорожнечу. Війни прагне тільки безчисленна польська інтеліґенція, якій війна дуже на руку.

Деж поділися сі тисячі польських офіцирів, военних доставців, урядовців і т. д. та їх родини, колиб не стало війни і прийшла демобілізація? А платні беруть польські офіцири казкові. Се їх жерело удержання. Але одночасно — широкі маси населення крайно перетомлені війною. Польський мужик і робітник має досить кровавого ремесла. І з сим голосом мае прийшлося Полякам рахуватися. З ним і з голосом світу. Бо н. пр. робітництво у Англії, як на се вказує відомий Вам певно квестіонар Labor Party, рішучо зажадало від Поляків заключення миру з большевиками. Зрештою — Поляки рахували собі інакше. Вони комбінували ось як: Мир з большевиками для нас необхідний як передишка. За осінь і зиму, в нас буде спромога порядно узброїтися і приготовитися до майбутної весняної кампанії, якою большевики Полякам грозять. Фронт польський вже не такий небезпечний, як він був у літі с. р. Лінія Збруч-Сарнів-Ліди до Вильна знаменито надається як до випаду так і до оборони. Тут є старі австро-німецькі позиції, які можна порядно узброїти проволоками, дротами, артилєрією, машиновими крісами і т. и., усе матеріялами, які Польща напевно одержить від коаліції. Можна також поповнити обезсилені частини свіжою мужвою і підстаршинами, а для рекрутації і вишколу мається доволі свобідного часу. Одночасно — на передполя польської лінії можна вислати ніби самостійних партизантів. Такими є — у Вильні ґен. Желіґовський, на Поліссю ґен. Балахович, а на Поділлю — наш отаман Петлюра. Сі вожди мають сотні нагод шарпати большевиків і Польща може на зверх все відпекатися від всякої співучасти з ними. Ось так думала т. зв. мирова польська партія, яка вкінці взяла верх над Пілсудським. З добре поінформованих кругів мені доносили, що Домбский і Дашинский у критичний момент прийшли до Пілсудского просто з ультиматумом і виразно заявили йому, що як мир скоро не наступить, то вони не ручаються за спокій у нутрі держави, не ручаються, що у Польщі не вибухне негайно революція.

Але поки йшли у Варшаві тут начеркнені закулісові боротьби, в Ризі большевики зачали щораз більше денервуватися. Поляки мовчали. А тимчасом большевицька армія подавалася щораз далі назад і розвалювалася. Дня 2-го жовтня настав у Ризі критичний день. Большевики заявили, що, коли Поляки далі будуть саботувати мир і не скажуть свого слова, то большевицька делеґація виїде з Риги. Дня 5-го жовтня одержали большевики з Москви бездротний наказ — годитися з Поляками за всяку ціну. Від сеї пори дотеперішні наради, які з початку велися на пленум, а потім перейшли до т. зв. головної комісії, звідси цілком були усунені, а все опинилося в руках самого Иоффого і Домбского. Сі оба говорили зі собою так потайки, що про зміст їх нарад навіть не знало й найблизше окруженнє. Дня 6-го жовтня, отже значить зараз слідуючого дня, появився в пресі комунікат про те, що Иоффе і Домбский добили торгу. **Прелімінарний мир і військове перемиря заключено у формі, яку поставили Поляки.** З уваги на те, що лінію перемиря переведено здовж Збруча в гору — нашій делеґації не оставалося нічого більше, як тільки винести прилюдний, торжественний протест проти сего нового насильства і покинути Ригу. Дня 7-го жовтня появився протест нашої делеґації, внесений на руки мирової конференції, а дня 8-го жовтня — спільна з Білорусинами відозва до цілого культурного світу ізза потоптання ризьким миром наших національних і білоруських прав. Тексти обох деклярацій вже певно маєте в руках. Тогож таки дня 8-го жовтня наша делеґація покинула Ригу, а дня 14-го жовтня прибула у Відень.

Коли вже мова про **Білорусинів,** то слід підчеркнути, що між нашою делеґацією і білоруською мировою делеґацією, цілий час панували як найкращі і найтісніщі взаємини. Поміч білоруської делеґації була для нас дуже корисна, бо Білорусини добре обзнайомлені з відносинами у прибалтійських державах і точно поінформовані про те, чого кожда із тих держав бажає. Положенне білоруського народу страшенно трагічне, хто зна, а не богато трагічнійше від нашого. Тому так, бо національна свідомість серед білоруського народу ще незначна, ще недавна, а інтеліґенції в них мало. Тому білоруську національну область шматують на всі боки їх сусіди, а наші спільні вороги: Поляки і Москалі. Західну частину Білоруси, де живуть католики Білорусини, бажають захарапчити Поляки, східну частину, православну — Москалі. **Білорусини зголосилися до нарад мирової конференції, але їх зголошення відкинено.** Переслідування, убійства, арешти і розбої, яких допускаються на Білорусинах Поляки і Москалі, в нічім не уступають тому режімови, який завели на наших землях Поляки і большевики. Зі спільної недолі родиться бажанне взаїмного порозуміння і помочі. Український народ напевно находиться у кращому положенню, чим білоруський і має тисячу даних, скорше вибитися на волю. Але у власному інтересі і у інтересі справедливости, український народ має обовязок допомогти Білорусинам у їх визвольній боротьбі, так, як се вже недавно було за часів Центральної Ради у Києві, де повстав під головуванням Д. Дорошенка т. зв. Білоруський Комітет, який поклав перші підвалини під союз обох братніх народів, союз, який згодом — силою льоґіки фактів повинен і мусить перемінитися у **союз всіх народів, які живуть на розмежу від Балтійського до Чорного моря — проти Польщі і проти Росії.** Дай Боже, аби сей момент наступив як найскорше.

Литовці, з якими наша делеґація також навязала зносини, — обманюючи себе призраками порозуміння з Польщею, не хотіли підписати протесту: До Всіх. За теж і одержали незабаром від Поляків научку, тим, що Желіґовський напав на Вильно і силою його обсадив. Се наші і білоруські представники Литовцям в маніфесті предсказали.

Так представляється фактичний політичний фаціт ризьких переговорів. Про його наслідки для нашої справи вже була мова, а про наслідки, які з него виникнуть для цілого положення на Сході і в Европі, прийдеться мабуть заговорити ще нераз.

Др. Павло Лисяк.

НА ВІЧЕ ФИЛАДЕЛФІЙЦІ!

БЄ НА ТРИВОГУ ВІЧЕВИЙ ДЗВІН!

Бо там, за далеким океаном в передсмертних судорогах конає наша рідна Вітчина: гинуть неначе мухи осінню ті всі, що сім літ змагались за Волю і Свободу, що благородним своїм трупом начиняли високі могили.

Бє на тривогу вічевий дзвін і закликає всіх Українців міста Филаделфії і околиці. Кличе їх до сповнення народного обовязку, до витягнення помічної руки нашим Героям-Мученикам.

Бє вічевий дзвін і закликає всіх, в кого ще не погасла іскра любови до рідні, в кого ще не застигло почуття людскости, чиє серце здрігається на сей голос розпуки зза моря, на

ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

В СПРАВІ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ РІДНОМУ КРАЄВИ,

яке відбудеться на Тенксґівинґ Дей ДНЯ 25. ПАДОЛИСТА С. Р. в Метрополитен Гол, 717 Фермавнт Евня, Филаделфія, Па.

Українці і Українки! Не сваритися, не вирівнювати партійні порахунки кличе Вас на віче дзвін тривоги з Рідного Краю. Але кличе Вас голос вмираючої з голоду і холоду під ляцьким ярмом рідні.

Чи прийдете і подасте поміч?

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ АМЕРИКАНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА!

Від 11. с. м. зачалась в цілих Злучених Державах кампанія за приєднуваннєм і приниманнєм членів до Американського Червоного Хреста.

Річна вкладка виносить $1.00

Кождий горожанин і мешканець Злучених Держав повинен вважати своїм обовязком бути членом А. Ч. Хреста.

НОВІ КОЛОМИЙКИ.

Ішов дощик у Карпатах а за ним Гуцули,
Чи за „всходню малопольску" ви вже часом чули?

Паде дощик на земленьку тай не може встати,
Замкнула ляшня леґінів у тюрму за ґрати.

Паде дощик дрібнесенький, крильцями лопоче,
Чогось стара Верховина спольщитись не хоче.

Паде-плаче дрібний дощик тонкими шнурками,
Відколи пани настали, все лихо з панами.

Летить дощик собі з хмари, розсипає перли,
Пани хлопську шкіру люблять, живцем би обдерли.

Сипле дощик собі з неба сріблисті коралі,
Ой будуть на панів буки і ціпи і ґралі.

Мороз тисне, вітер віє, дощик замерзає,
Гуцул мовчить, а все знає, свій параґраф має.

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛЬОМАТИЧНОЇ МІСІЇ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Деякі одиниці, користаючи з факту, що правительство Української Републики доси не є визнане правительством Злучених Держав і що в наслідок того американські власти не можуть урядово рішати, чи яка особа, що подає себе за урядника Української Републики, має до сего право, або ні, стараються провадити так звані паспортові бюра Української Дипльоматичної Місії і видавати так звані паспорти особам в Злучених Державах, що мешкають на Україні і бажають там вернути.

Всіх Українців і инші інтересовані особи повідомляється отсим, що Українська Дипльоматична Місія в Злучених Державах має тільки одно паспортове бюро, яке міститься таки в мешканню Місії, 1901 Columbia Road, N. W., Washington, D. C. Українська Дипльоматична Місія в Вашінґтоні ані не отвирала ані не давала нікому повновласти на отворення ніякого паспортового бюра в Ню Йорку чи деинде. Таксамо нема в Злучених Державах ніякої иншої Української Дипльоматичної Місії.

Одинокі правдиві українські паспорти, видавані за уповноваженням правительства Української Републики, виставляється під повисше поданою адресою в Вашінґтоні з підписом п. Юліяна Бачинського, голови Української Дипльоматичної Місії, і з печаткою Місії. Ніяка инша особа не є уповноважена Місією або Українською Републикою виставляти, підписувати або потверджувати українські паспорти. Послідовно так звані паспорти, виставлені самозванчими паспортовими бюрами, не будуть признані урядниками Української Републики чи то на Україні, чи в инших частях Европи і люди, що будуть вживати таких паспортів, наразяться на неприємности і страти.

Дня 9. листопада, 1920.

Мир. Стечишин,
Секретар Української Дипльоматичної Місії в Злучених Державах.

1901 Columbia Road, N. W., Washington, D. C.

УКРАЇНЦІ В ФИЛАДЕЛФІЇ ЗАЧАЛИ ПРАЦЮ ДЛЯ ПОМОЧІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Допис з Филаделфії, Па.)

На день 14-го с. м. скликав уряд Комітету Українського Дня в Филаделфії засідання сего комітету в ціли зложення справоздання, розвязання комітету і заложення нової організації, до якої входилиби всі брацтва і товариства і спільно забралися до праці несення помочі голим, босим й голодним братам в старім краю.

На засіданню явилися всі члени комітету, крім тих які перебувають поза Филаделфією, як рівнож представителі 30 братств і товариств.. Уряд зложив справоздання і виказав, що зі збірки з Українського Дня у Филаделфії вислано вже раз до Горожанського Комітету у Львові 2000 дол. а остало еще $86.31 в касі. Ухвалено що пославши гроші передасть касієр **п. Теодор Грицай** комітетови, який завяжеться опісля, а тимчасом Комітетом Українського Дня, по приняттю справоздання уряду, розвязується.

По сім вибрано президію до переведення зборів. Предсідателем був **п. Николай Росолович** а секретарем **др. Володимир Коваль**. Вивязалася відтак обширна дискусія над потребою дання помочи Рідному Краєви та над способами призбирання найбільшої суми гроша на сю ціль. В дискусії забрали слово слідуючі пп.: **Ев Якубович, Н. Росолович, др. В. Коваль, М. Рибак, Н. Лівач, А. Бучацький, М. Вишиванюк, І. Боросевич, М. Кошюк, С. Яловий, С. Штогрин, В. Коцюбинський, І. Сорока, М. Ригулик, Ів. Береза, Гр. Шигала, Н. Самбір** та ин.

Ухвалено просити всі українські часописи о розведенне найширшої агітації в сій справі, та поміщування відозв і оголошень, устроїти загальне віче в день 25 падолиста, т. є на Тенксгівінґ Дей, в слідуючу неділю, 28 падолиста, уладити збори по всіх дільницях, старатись о виєднанне у мейора міста Филаделфії позволення на устроєнне „Українського Дня" у Филаделфії, віднестись до братств і товариств, щоби вибрали до Комітету сталих відпоручників і щоби поміж членами зарядили збірку, вислати по домах Українців колєкторів, устроїти вечерниці в честь памяти Батька Тараса і ин.

Відтак предсідатель **п. Росолович** короткими яркими словами завізвав присутних до зложення жертв, щоби дати почин до складок. Зложили як слідує:

По 25 долярів, Н. Росолович, Т. Грицей; по 10 дол., Ів. Пеленський, Т. Вашиванюк, С. Слободаян, з Річмон; по 5 дол., Е. Якубович, П. Кирилюк, В. Матолич, С. Яловий, В. Коцюбинський, Д-р. В. Коваль, М. Вишиванюк, С. Штогрин, М. Рибак, Ст. Пероговський, Кир. Качур, Гр. Шигала, Ол. Мусій, С. Рутецький, Гр. Дорожовський, М. Нессвич; по 3 дол., Т. Задорожний, Омелян Онищук, Ів. Федор; по 2 дол., А. Бучацький, Ст. Чопик, Юр. Гораль, М. Сопрун, М. Дубас, Іл. Затоцький, Н. Лівач, М. Маньчур, Іл. Чичула, Ів. Боросєвич, Ст. Слободзян; по 1 дол., М. Коцюк, Ст. Захарчук, Іл. Одосій, М. Ригулик, Ів. Сорока, М. Бурий, М. Клапко, Ів. Слободзян, С. Брикасй, М. Чопик, Н. Сеник, К. Шпікула, Н. Н., В. Бельанк, Ева Красій Марія Воробель; по 50 цент., П. Міколскі, Н. Дмитрусь, та Н. Н. 25 центів. **Разом $208.25.**

З уваги, що на засіданню не були всі відпоручники вислані товариствами і братствами тому ухвалено вибрати тимчасову екзекутиву а коли братства і товариства виделегують відпоручників, тоді ті або потвердять сей уряд або виберуть иньший. До екзекутиви увійшли: **Н. Росолович**, предс., **Ев. Якубович** заст. предс., **М. Рибак** фін. секр., **П. Кирилюк** рекорд. секр., **Іван Пеленський** касієр, **др. В. Коваль, Т. Грицей** і **Ів. Береза**, контр. комісія.

Ухвалено зібрану суму враз з грішми з Українського Дня відіслати зараз другого дня до Українського Горожанського Комітету у Львові; що і зроблено.

Повисше подано короткий, сухий хід нарад Українців міста Филаделфії. На зборах явились люди ріжних поглядів та переконань, забули на всякі непорозуміння, памятаючи лише на се, що вони в ту пору мають бути виключно і передівсім Українцями та ратувати загибаючих братів з голоду і холоду. Пожелати-б лише, щоби за примiром Филаделфії пійшли инші місцевости, а тоді певно не приходилиби сумні вісти, що наші рідні ждуть на велику поміч від американських братів, та дарма... поміч не приходить, а голод чимраз сильніще гонить в обійми ворога ката-Ляха. На американських Українцях лежить сей одвічальний обовязок, щоби піддержати братів в боротьбі з ворогом, бо коли ті будуть приневолені задля ратовання десяток тисяч людий піддатись і заключити з Ляхами угоду — так на кождім американськім Українці, без огляду на стан і переконання, буде тяжити пятно, що він есть винен, бо він не давши годовним і голим помочі, хотяй міг, приневолив їх до сего.

П. К.

З БУКОВИНИ.

В Чернівцях відбулася недавно краєва конференція всіх соціял-демократичних партій, української, німецької, румунської і польської.

До краєвої екзекутиви вибрані з Українців тт.: Мих. Гавек і Микитович, до контролі т. Андріящук. З инших вибрані тт.: др. Татяна Ґріґорович, Лео, Дан, Розновап, Тронер, Перльмутер, Вікторчик, Тавбе, до контролі тт.: Зеліґер, Ілкав, Іпен, Казван. До краєвої екзекутиви належать далі соц.-дем. посли камери і сенату.

На конференції уладжено тов. Цепліхалеви овацію з нагоди його 25-літної партійної діяльности. Він був одним із основателів соц.-дем. партії на Буковині.

По рефераті тов. Цепліхаля в справі охорони робітників, принято цю резолюцію:

„Міжнародня краєва конференція соц.-дем. партії на Буковині протестує рішучо проти ухваленого парляментом закону проти страйку і заявляє святочно, що не допустить ніколи до того, щоби наложено на робітництво нові кайдани.

Ми жадаємо тому:

1) Повне коаліційне право і законне признання професіональних організацій, як також законної рівноправности для всіх робітників і робітниць.

2) Вісімгодинний максімальний день праці без клявзуль і вимків, для підприємств з безнастанними заводами шістьгодинний день праці.

3) Заборону нічної праці, з виімком тих заводів, у яких недопустима перерва з технічних причин. Нічну працю для жінок і молодіжі належить безуслівно знести.

4) Повний недільний відпочинок в розмірі що найменьше 48 годин.

5) Строге переведення заборони заробітної праці для дітей нище 16 літ. Відповідні закони охорони для челядників і молодших робітників.

6) Виключення жіночої праці з заводів, шкідливих для жіночого організму.

7) Заснування закладів для посередництва праці з парітитичним заступництвом у всіх більших місцевостях.

8) Заведення державної запомоги для безробітних.

9) Уведення в життя інспекторату для промислу з екзекутиними повновластями при співучасти робітничих організацій.

10) Дальше вибудову забезпечення робітників з огляду на забезпечення хорих і заведення забезпечення на старість і інвалідів, як також вдів і сиріт з самоуправою забезпечених".

По виводах тов. Ґелера в справі законів для охорони робітників і по дальших бесідах товаришів Данкнера і Феста принято слідуючу резолюцію:

„Краєва конференція буковинської робітничої партії взиває соц.-дем. послів, щоби вони 1) вплинули на зміну промислового закону в напрямі, щоби знесено право кари біякою. згл. челядників; 2) щоби час термінування не тревав довше двох літ і щоби карано строго за приняття термінаторів нище 16 літ; 3) щоби знесено книжку служби; 4) щоби заведено денну науку і інспекції челядників; 5) щоби змінено закон про каси хорих в цей спосіб, щоби хорий не потребував ждати 3 дні заки дістане платню для хорих і щоби заведено загальне й рівне право виборче".

(Продовження з стор. 1-шої).

зачали стріляти на поліцію, а поліція відповіла також стрілами, причім вбито 10 осіб, а ранено богато. Серед переполоху товпа затоптала на смерть одну женщину і одного мущину.

ПЛЕБІСЦИТ В ГРЕЦІЇ НАД ПОВОРОТОМ КОРОЛЯ.

АТЕНИ, 20. падолиста. (А. П.). — Грецький нарід буде голосувати 28 падолиста над тим, чи бувший король Константин, має вернути назад, чи ні. Кабінет рішив зарядити плебісцит в тій справі. Константин вислав телеграму до правительства з повідомленням, що він зажде до висліду плебісциту.

Коли вчера французький посол М. Біллі складав візиту новому премієрові Ралісови і побачив на стіні образ Константина, він сказав остро премієрови, що помилково єсть думати, що аліянти дозволять на поворот Константина до Греції.

Всі чужі посли, акредитовані при грецькім правительстві, зложили візиту Ралісови.

Говорять, що команду над армією обійме князь Андрій, брат Константина.

ВЕНІЗЕЛЬОС ДЕРЖАВСЯ ТЕРОРОМ.

АТЕНИ, 18. падолиста. („Н. И. Глоб"). — „Чужинці зовсім не знали, що Венізельос держався насильством і терором над цілою Грецією" — сказав М. Гунаріс, провідник роялістів. По нашій подавляючій побіді люди витали себе словами уживаними на Різдво, а по церквах правлено богослуження. Король Константин лишив Грецію під загрозою чужих гармат. Венізельос все називав нас германофілами, а ми грецьких патріотами. А кілько ми мусіли за те витерпіти".

Великі недостачі в організації Ліґи.

Так бючі є деякі недостачі в конституції Ліґи, що показується потреба її цілком переробити. Є деякі люди, що хотіли би сейчас взятися за таку працю, але инші радять вижидати, аж більше буде звісний погляд Злучених Держав на цю справу.

15,744.622 ЖИДІВ НА СВІТІ.

„Америкен Джуїш ір бук" жидівський календар на рік 5687 появився якраз на книжковім торзі, накладом жидівської Видавничої Спілки у Филаделфії. В ньому обговорюється положенє Жидів в Росії; Польщі і в инших частях світа.

Загальне число Жидів на світі, після обчислення з передвоєнних часів, виносить 15,744.-622. З того в Північній Америці живе 3,379.668; в Полудневій Америці 116.557; в Европі 11,-435.968; в Азії 433.332; в Африці 359.722; в Австралії 19.415. Цікаве, що в 1818 році було лище 3.000 жидів в Злучених Державах, а в 1907 р. було їх вже 1,777.185. На підставі обчислень з 1918 р. есть в самім Ню Йорку 1,500.000 Жидів.

В ПОЛЬЩІ.

Чи демократична Польща має бути краєм анальфабетів?

Під таким заголовком умістив „Робoтнік" статтю посла Чапіньского, в якій автор в цифрах представляє застрашаючий анальфабетизм у польській столиці. В Варшаві 40.000 дітей не може найти доступу до шкіл. Далі пише: „Польща є краєм анальфабетів. Після статистичних обчислень 50% польського народу становлять анальфабети, тоді коли в Швайцарії є 0.03%, в Німеччині 0.04%, в Данії 2%, в Швеції 2% анальфабетів. Можемо хіба потішитися тим, що в Румунії анальфабетів з 88%, в Португалії 78%, а в европейській Росії 61%. В королівстві є ще гірший стан. На пр. радомська губернія має анальфабетів 70%, келецка 70%, любельска 69%, каліська 62%, ломжиньска 61%, седлецка 60%, пьотрковска 68%, плоцка 63%, сувальска 52%, а варшавска 49%. В західній Галичині Хшанів має 21%, Новий Тарг 26%, Тарнів 26%, Ліманова 30%, Живец 33%". Посол Чапіньскі запримічує, що Польща видає до того 8 міліярдів марок місячно на війну.

Новий польський скандал.

„Наруд" подає, що посол Абрагамович, який від 9. липня мин. р. не бере участи в соймових нарадах, зажадав виплати 132,000 марок, як заляглих посольських діет. „Наруд" пятнує це слушно як злочин і запитує, на якій основі опирається це домагання?

За відрочення сплати довгів Польщі.

„Ґазета Поранна" довідується, що на фінансовій конференції в Брукселі польський представник поставив внесок, щоби відрочити Польщі сплату заграничних довгів, які мають виносити 3 міліарди франків (понад 45 міліярдів польських марок).

В справі насильств польської влади над чеським населенням.

На засіданню варшавського сойму дня 16. жовтня вніс посол Реґер інтерпеляцію в справі насильств польської влади над чеським населенням.

СУД УКРАЇНСЬКОГО КОМУНІСТА ПРО НАШИХ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ РЕДАКТОРІВ В АМЕРИЦІ.

(З віденської газети „Нова Доба", з 16. жовтня, 1920).

„УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННІ ВІСТИ" (НЮ ЙОРК) ПРОТИ „НОВОЇ ДОБИ" (ВІДЕНЬ).

Другий отвертий лист до українських робітників-комуністів Злучених Держав Америки.

Як і треба було сподіватись, мій перший отвертий лист до українських робітників-комуністів Злучених Держав Америки в справі конфлікту між обома газетами, в якому я постарався виказати всю безосновність і смішність закидів редакції У. Щ. В. „Новій Добі", викликав з боку першої дуже і дуже велике роздратовання. Воно досить зрозуміло. Супроти відповіди моєї на оба „аргументи" ред. У. Щ. В. проти „Н. Д." (пролетарська державність і анти-петлюризм) редакція нюйорської газети цілком безсильна. Вона хоче ратуватись цитатом про статтю тов. Винниченка **„Українська державність"**, який я наводжу з „Комуниста", центр. органу К. П. б. К., що виходить **у Москві (не в Киіві!) і фальшує його,** бо пропускає головну і основну його частину, просто вбійчу для себе. **А прилована на клеветі і інсинуаціях проти мене, просто мовчить.** Одначе відповісти на мого листа редакції У. Щ. В. треба було. Щб-ж дивного, коли вона в повній своїй безсильности кидається з мокрим рядном на мою особу і старається мене в очах американського робітництва в найплюгавійший спосіб очорнити. В иншій ситуації я перейшов би над новими нападами У. Щ. В. на мене просто до порядку дневного, але вони не позбавлені громадського інтересу і тому я приневолений відповісти на них цього листа, з яким я вдруге звертаюся до товаришів-робітників в Злучених Державах Америки.

Я відповідатиму по пунктам і по змозі коротко.

1. Закидають мені У. Щ. В., що моя робота в соціялістичнім рухові за 15 літ **„була соціял-шовіністична і йшла на шкоду українському пролетаріятові".** Тут я себе не хочу боронити, бо я думаю, що вільно ред. У. Щ. В. думати про мою діяльність, як їй тільки до вподоби. **Одного я не розумію. Чому-ж У. Щ. В. передруковували і передруковують мої статті з „Нової Доби" і то без ніяких уваг? Що то за редакція комуністичної газети, що пропагує „соціялшовінізм" і „шкоду укр пролетаріятові"?** І ще одна увага. Чи подумали У. Щ. В., що на підставі того критерія, який вони до мене приклали, треба би всю діяльність в минулости соціялдемократів лівого напрямку, а нинішних комуністів, схарактеризувати як „соціял-шовіністичну" і шкідливу для пролетаріяту. **Не вже вельмишановні „мальчики без штанов" з У. Щ. В. думають, що сонце соціялізму почало світити на земній кулі, коли вони заявилися в Ню Йорку в характері редакторів У. Щ. В. і... „блиснули" своїми особами?**

2. На підставі моїх статтей і публікацій з часів війни У. Щ. В. стараються представити мене в очах своїх читачів як соціялшовініста і шкідника українського пролетаріяту. На скільки це їм удається, поглянъмо.

Перш за все зачіпають У. Щ. В. моє становище в справі війни, яке я висловив у статті п. з. **„Війна і соціялізм",** написаній в 1915 (не в 1916!) і поміщеній в календарі клівлендського „Робітника" на 1916 р., предтечі нинішних У. Щ. В. Мій погляд, який я висловив в цій статті, що правда, не прикривався з поглядами напр. російських большевиків (Соціялдемократъ, Женева), але до нього найбільше наближавсь. Останні стояли на видержавному соціялістичному становищі, вважаючи війну імперіялістичною і бажаючи розгром усім воюючим державам (відси їх назва „пораженці"). Я теж уважав цю війну імперіялістичною, про що писав спеціяльно в своїй праці п. з. **„Причини світової війни",** але моє становище було ускладнене національним питанням. **Це вже доля соціяліста поневоленого народу,** що він це питання **мусить** бути в політичній рахунок і за це звичайно сиплються з боку **соціялістів пануючих народів,** які цього національного питання не знають, докори в націоналізмі, а навіть шовінізмі. До того, думаючи конкретними категоріями, **я бажав з цілого серця розгрому царської Росії.** (Троцький напр. в своїй брошурі, виданій на початку війни п. з. **„Der Krieg und die Internationale" бажав удержання цілости Росії і розгрому Австрії).** Цього бажали і російські большевики. Одначе в даній ситуації і умовах, я инакше не представляв собі цього розгрому Росії, який по мойому єдино міг „причинитися до визволення українського народу", як через побіду Австрії і Німеччини. Дійсність в значній мірі признала мені рацію. Розгром царської Росії викликав на її теріторії соціялістичну і національні революції. В соціялістичній революції лежить повне визволення українського народу. Закид в соціялшовінізмі, роблений мені У. Щ. В., був би тільки тоді стійний, як би я зробив себе лакеєм австронімецького імперіялізму, на якого нанялися **„Союз визволення України",** група Миколи Залізняка і инші. Мушу сказати, що ніхто иньший, тільки я перший виступив в „Соціялдемократі" Леніна на початку війни як найбільш рішуче проти сих груп. А як я ставився спеціяльно до Австрії, про це кождий може довідатися із моїх брошур і статтей, як **„Відокремлення Галичини"** („Новий Світ", 1917), **„Австро-Угорщина і поневолені народи"** (Календар „Робочого Народа", 1917), **„Народність і держава"** (1918). Від розгрому Росії, а в дальшій мірі і розгрому Австрії, я сподівався „сформовання національної держави на Сході Европи" а далі і „побіди республіканізму в усій Европі". В 1916 р. не передбачував я такого скорого темпа в розвитку соціялістичної революції в Европі, як наслідку війни. І ніхто його не передбачував. Напр. **Троцький у згаданій брошурі своїй пропагував ідею „Злучених держав Европи", натурально, буржуазних!**

Признаю, що „вступ" до моєї брошури **„Причина світової війни"** (1915), виданої редакцією скрентонської „Народної Волі", котрий більше характеризував фактичний стан річей (уступ про мобілізацію духа народів і про заключення їх клясами громадянського миру), як віддавав мої переконання (за громадянською війною я заявився в своїй статті в женевському „Соціялдемократі" Леніна п. з. Україна і война"), може давати подекуди причину до непорозумінь. Але я це помітив ще в 1917 р., посилаючи працю „Причини світової війни" в повному тексті до редакції київської „Робітничої Газети", в котрій ввесь вступ цей викинув.

3. **„Кождий нарід, навіть найменший, повинен тепер** (себто в перехідні йдобі від капіталізму до соціялізму. — В. Л.) **стати вільним, незалежним і повноправним хазяїном на своїй національній землі".** Цю цитату з моєї книжки „Народність і держава" кладуть мені У. Щ. В. у гріх проти духа комунізму і поборюють мене Бухаріном. Я до цього гріха не признаюся і висше наведені слова обстоюю і тепер у повній основі. Вправді У. Щ. В. стараються обезцінити ці на скрізь соціялістичні слова, з якими кождий справжній комуніст **(не гурракомуніст і не „мальчик без штанов"!)** мусить згодитися, виривками із писань Манчіні, які я наводжу в „Народність і держава" і приписують їх мені, **але тільки цілком неграмотна людина, котра не розбирає навіть читаного, може так поступати.** В згаданій книжці я обговорюю проблеми народности і держави в їх історичному розвитку, так як це повинен робити марксіст, і коли я наводжу погляди ріжних людей з ріжних часів на ці проблеми, то чи, це доказ, що ці погляди можна вважати моїми? Соціялісти загалом навязують свої ідейні нитки до революційних традицій буржуазії (XVIII і поч. XIX ст.) і використовують їх в інтересах пролетаріяту, таксамо соціялісти поневолених народів навязують ці нитки до національних революційних традицій в зах. Европі. Мацціні і Манчіні дали богато цінного в своїх працях про національне питання. Але це не причина, щоби з ними, які були наскрізь представниками національної буржуазної думки, у всьому годитись. Які мої погляди на „народність" і „нарід", про це я пишу в згаданій книжці. А їх я висловив ще в 1912 р. у статті п. з. **„Нарід і соціялізм",** поміщеній в календарі львівського „Впереду" і передрукованій окремо при кінці мого перекладу Енгельса „Основні засади комунізму", виданого в 1918 р. ред. „Робочого Народа". Варто тут навести з неї хоч невеличкі кінцеві виривки: „Клясова боротьба пролетаріяту за хліб, волю і світло, це є народня боротьба. Соціялдемократія, що боронить інтересів пролетаріяту, боронить рівночасно народніх інтересів... День, коли прокинеться наша біднота сіл і міст зі свого камінного сну та через організацію і освідомлення стане сильною і могучою, хоч як віддалений, але неминучий. От тоді теж вона гордо заявить: Нарід — то я! Моя воля і мої інтереси — це воля і інтереси народу! Соціялізм, мій прапор — то є народній прапор! Хай живе соціялізм!"

Чи це соціялшовінізм?

У. Щ. В. протиставляють моїм поглядам на національну справу погляди **Бухаріна. Мушу заявити, що я ці погляди поборюю.**

4. Тут коротко наведу погляди ріжних течій і гуртів російського комунізму на національне питання, маючи на увазі спеціяльно українську справу. Це буде для нас не без користи. Є їх чотири.

Перший репрезентує **Евгенія Бош** (диви її брошуру п. з. „Национальное правительство и советская власть на Украине", Москва, 1919, Книгоиздательство „Коммунист"). **Вона стоїть на становищі самоозначення народів, але це становище непримінимо до українського народу, бо такого, на її думку, немає, він не істнує. Є тільки Росія, а Україна — це „південь Росії".**

Другий репрезентує **Пятаков. Він стоїть на становищі, що народність може репрезентувати тільки партія большевиків, а що ця партія на Україні складається майже виключно з Росіян і зрусифікованих Українців, як це признає сам тов. Затонський, то, значить, на Україні є тільки російська народність. Цей погляд мало чим ріжниться од першого.**

Бош і Пятаков принесли не менше шкоди соціялістичній революції на Україні, чим найбільші її вороги, як Денікін, Скоропадський і проча сволоч.

Третій репрезентує **Бухарін,** якого можна вважати представником так зв. лівого крила російських комуністів. Він стоїть на становищі, що народність представляють пролетарські і напівпролетарські маси кождого народу і що вони мають тільки право на самоозначення. Значить, коли „вони (народности, котрі живуть в Росії) не хотять входити в склад нашої (російської — В. Л.) совітської республіки, то вони можуть відділитися". **Бухарін є одним із тих, що стоять на становищі єдиної, неділимої, совітської Росії.** (На цю тему я подав кілька заміток в своїй свіжій брошурі під тим же заголовком). **Ця теорія прикладена до України, віддає її в цілости в руки російського пролетаріяту, який тут у місті і на селі становить поверх 10% населення.** Практично реалізована сходиться вона з теорією Пятакова. Так воно і досі було. **„Святою волею" для Москви була не воля „працюючих кляс" на Україні, в їх цілости, а воля комуністичної партії (большевиків) України, як областної організації російської комуністичної партії. А що зробити напр. з селянами-середняками, про котрих Ленін каже, що від приєднання їх на бік комунізму і соціялістичної революції залежить їх успіх? Чи ми, українські комуністи, маємо українських середніх селян, які на Вкраїні становлять 35% населення, а яких не можна вважати ні пролетарами, ні експлуататорами в повному значінню слова, поставити поза рами українського народу? А що зробити з тими народностями в Европі і Азії, де капіталізм не розвинувся і не викристалізував кляси пролетаріяту, але ці народи, в цілости стогнуть під капіталістичним і імперіялістичним ярмом чужих народів?**

Четвертий погляд заступає **Ленін.** Він стоїть на становищі історично-клясовім і рахується з тим, на якому щаблі свого історичного розвитку стоїть даний нарід. **Він проти поглядів і Бош і Пятакова і Бухаріна.** І становище тов. Леніна є єдино раціональне і вірне. Колиб дійсно примінити його погляд до українських відносин у несфальшованому виді, між українськими і російськими комуністами не було би ні суперечок, ні ріжниць, ні боротьби. А ми зовсім не закриваємо очей на те, що **Ленін горячий патріот російський,** розуміється в соціялістичному розумінню. „Національне" у Леніна прекрасно схарактеризував Троцький в ювилейній статті на 50 роковини Леніна, поміщеній у „Правді", отсими словами:

> Интернационализм Ленина не нуждается в рекомендации. Но в то же время сам **Ленин глубоко национален.** Он корнями уходит в новую русскую историю, собирает ее в себе, дает ей высшее выражение и именно таким путем достигает вершин интернационального действия и мирового влияния.
>
> Природа русского пролетариата, которая делает это ныне важнейшей силой международной революции, **подготовлена ходом национальной русской истории:** варварской жестокостью самодержавного государства, ничтожеством привилегированных классов, лихорадочным развитием капитализма на дрождях мировой биржи, выморочным характером русской буржуазии, угадочностью ее идеологии, драпностью ее политики.
>
> Ленин впитал в себя из национальной среды все, что понадобилось ему для величайшего в человеческой истории революционного действия. Именно потому, что **через Ленина социалистическая революция, давно имеющая свое интернациональное теоретическое выражение, нашла впервые свое национальное воплощение.** Ленин стал в самом прямом и самом непосредственном смысле революционным руководителем мирового пролетариата. Таким его застиг день его 50-летия.

Над цею цитатою, котру ми наводимо в оригіналі, повинні українські робітники-комуністи в Америці трохи призадуматись. **Але мальчиків з У. Щ. В. вона нічому не навчить.**

Тойсам Ленін в одній із своїх брошур, виданій в останній час, як подає харківський „Червоний Прапор" ч. 18—19, з 5. червня 1920 р. не випадково помістив такий епіграф:

> „Ты и убогая, ты и обильная,
> Ты и могучая, ты и бессильная,—
> — Матушка Русь".

Анальогічні мотиви, тільки українські, бо скільки-ж мук і страждань виніс і виносит наш нарід в ярмі чужої неволі в свому життю? — нам не чужі!

Це є неабиякий трагізм, що за гроші українських робітників Америки единонеділимець П. Дятлів пропагує якраз у своїй „Комуністичній Бібліотеці" ідеї Бухаріна в нац. питанню і і единонеділимство (див. „Національне питання", розділ в „Азбуці Комунізму" Бухаріна і Преображенського про національне питання).

5. **„З поневолення народів користають не тільки визискуючі кляси угнітаючого народу, але також і визискувані. Бо частина скапіталізованої надвартости, видушеної з поневоленого народу усім апаратом насильства, яким розпоряджає держава, повертається теж в кишені великої частини робітників вцього-ж народу в виді висшої заробітної платні. І цей факт майже непомітно опановує їх політичну психіку".** Цим, кажу я в своїй книжці „Народність і держава", треба пояснити, чому ці робітники з такою завзятістю боронять приналежність підбитих країв і кольоній до „своєї" батьківщини. Для національного економа і соціяліста цей факт не підлягає найменьшому сумнівові. Тільки шовініст або „мальчик без штанов" буде його квестіонувати. Так напр. единонеділимець П. Дятлів накинувся між иншим за це на мене в свому післяслові до перекладу книжки Леніна „Держава і революція", обсипуючи мене всякими епітетами. Він впрочім готов цей факт признати в примінению до польсько-українських відносин, але ніяк до російсько-українських. А між тим якраз його треба прикласти з усею виразністю до цих відносин. Як ставилася велика частина російських робітників і їх ідеольогів до української справи, до справи поневолення укр. народу, це загально відомо і не місце тут про це говорити. П. Дятлів в свому російському шовіністичному засліпленню виписав в згаданім післяслові, буцімто названа моя книжка „оправдує погроми". Во істину, **гурракомуністичний „мальчик без штанов"! За це теж нападають на мене „мальчики без штанов" з У. Щ. В.** Щоби показати їм на скільки вони мають рацію, наведу відповідний уступ з „Програми большевиків" (Відень, 1920, переклад П. Дятлова):

„(Опортунізм і соціялшовінізм) повстав наслідком того, що передові капіталістичні держави, рабуючи кольоніяльні й слабі народи, **дають буржуазії змогу коштами осягнутого сим рабунком надприбутку доставляти упривілейоване становище верхним верствам пролетаріята і таким чином підкупляти їх,** забезпечувати їм за мирних часів зносне міщанське істнування і приймати до себе на службу провідників сеї верстви" (ст. 5, § 35).

6. Закидують мені У. Щ. В., що я у своїй статті, поміщеній в 1. ч. „Нової Доби" п. з. „Соціялістична революція і Україна", вихвалив **українських повстанців.** Це так. Але кождий має змогу провірити, коли це писалось і до яких повстанців мої слова відносилися. Тоді велика частина України була залита бандами Денікіна і саме українським повстанцям, які скрізь піднялись проти Денікіна, треба завдячити, що завдання його цілковитого знищення і прогнання з України російської червоної армії було надзвичайно утруднено. І це отверто і прилюдно признав в свому часі Троцький і похвалив теж українських повстанців.

* * *

Отсе була-б моя відповідь редакторам з **У. Щ. В.** на їх випади проти моєї політичної і публіцистичної діяльности.

Але цими випадами ці панове не задовольняються. Вони стараються по бандитськи **зогидити моє імя і честь.** Пишуть у статті „В не своїй ролі": „Не знаємо чи пан Левинський був платним австрійсько-німецьким патріотом чи безплатним..." і при кінці цеї статті: „В його „отвертім листі" проявляються великі провокаторські здібности".

Це чистий бандитизм пера. Аж до цього мусіли зійти панове з У. Щ. В., будучи безсильними на розум і аргументи в своїй лютости проти моєї особи.

Постараюсь відповісти і на цей бандитський випад.

Отже мушу сказати, що війна мене заскочила в Закопаному, куди я виїхав лічитись з пок. Л. Юркевичем. Тут нас мали арештувати і ми оба втікли перед цим в саму пору до Відня. Але тут не давала нам поліція спокійно жити. Я весь час жив під її дозором (около місяця) і вкінці, не почуваючи себе безпечним, втік до Швайцарії. Тут прийшлось мені жити в надзвичайно важких матеріяльних умовах. Про це декому дуже добре відомо. Прийшлось жити то з приватних дрібних позичок, які я затягав у знайомих, то з невеличкого заробітку в американській укр. пресі. Якийсь час (5 місяців) я був адміністратором і експедитором „La Revue Ukrainienne" в Лозанні, який видавав „Союз визволення України". Я цього не закриваю, бо в самому журналі я не помістив ані одного рядку. Можу про це отверто сказати тим більше, **що П. Дятлів пересидів спокійно ввесь час війни в „Союзі визволення України" за доброю місячною платнею.** А коли я порвав зносини з редакцією „Робочого Народу", наслідком чого урвався мені головний заробіток і коли австрійське правительство задержало мені двократну висилку до 500 карбованців, передані для мене як гонорар з редакції київської „Робітничої Газети" одним земляком і вислані ним з Австрії — одно й друге було на початку 1918 р., — тоді прийшлось мені жити ввесь час аж до виїзду з Швайцарії виключно із запомог „Еміґрантської Каси" російських большевиків (Берн).

На закид „пролетарських здібностей" у мене — нижше чести відповідати.

На кінець ще слівце у відповіди Синьоверголецю і иншим. Вони домагаються від мене відкликання слів, з якими я звернувся в „заяві" „Нової Доби" проти видавців У. Щ. В. і Укр. Роб Вістей.

Признаюся, я сумлінно провірив мій закид, завдаючи собі питання, чи не дався я пірвати свому темпераментові і надзвичайному обуренню, яке у мене викликали ці випади.

Що до У. Щ. В., я не можу взяти ні одного слова ні з заяви, ні з „отвертого листа". Ми їм показали, що їх виступ був як раз подібний до цеї дитини, що діставши в свої руки сірку, з браку досвіду, спалила хату. **Щоби вчити других, треба перш за все самим добре знати те, чого хочеш учити других.**

Зазначую, що слова „заяви" відносяться виключно до членів редакції У. Щ. В. і тільки до них.

Натомість беру назад слова „заяви", звернені проти редакції „Українських Робітничих Вістей" в Вінніпеґу і це заявляю теж в імени редакції „Нової Доби".

У. Щ. В. проголосили бльокаду проти „Нової Доби". Це не страшне. Результат її поки що такий, що число предплатників Н. Д. в останних часах значно збільшилося. Тільки комічне те, що сама редакція У. Щ. В. не може провести цеї бльокади. **Коли бльокуєш, значить, бойкотуєш. А тимчасом У. Щ. В. передруковують матеріяли з Н. Д. вже по оголошенню бльокади.** Kon by sie z tego smial.

На кінець заявляю, що більше в полеміку з У. Щ. В. виступати не буду.

З „мальчиками без штанов", закуріченими і упертим ігнорантами та бандитами пера трудно вести розмову.

Відень, 15.|X. 1920.

В. Левинський,
редактор „Нової Доби".

ВИПЛАТА ПОСИЛОК ГРОШЕВИХ В ЦІЛІЙ ГАЛИЧИНІ СЕ НАША СПЕЦІЯЛЬНІСТЬ.

ПОЗІР! СПЕЦІЯЛЬНІСТЬ ДЛЯ ТИХ ЩО НЕ МАЮТЬ З КИМ ДО КРАЮ ЇХАТИ.

На 16-го грудня, найліпшим кораблем „МОНҐОЛІЯ" впрост до Гамбурґа висилаємо більшу партію Українців які хотять бути на РІЗДВО в дома.

ПОСТАРАЄМОСЬ О ВИГІДНЕ МІСЦЕ, ДОБРУ УСЛУГУ І ПОЛАГОДУ ВСІХ ФОРМАЛЬНОСТИЙ ПЕРЕДВИЗДОВИХ ВКЛЮЧНО ВИРОБЛЕННЯ ПАШПОРТУ В ПРОТЯГУ ДОБИ.

ЦІНА КОМПАНИЧНА. — ПИШІТЬ ЗАРАЗ ПО ОБЯСНЕННЯ БО ЧИСЛО МІСЦЬ ОГРАНИЧЕНЕ. 140св147

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK,
141 WASHINGTON STREET, NEW YORK, N. Y.

ЗВІДКИ ВЗЯЛИСЯ ТЕПЕРІШНІ АМЕРИКАНЦІ.

(З Бюлетену Географічного Товариства).

Здається мало хто уявляє собі, яку масу чужого й ріжнородного населення втягнула в себе й ассиміловала та на вид однородна й одноязична Америка. Тільки з того часу, як Злучені Держави обявили свою національну самостійність, значить від 1776 року, неустанна й могутна струя іміграції викинула на американський берег не менш як трийцять три міліони всякого народа. Се так, якби за тих 144 роки примандрувало сюди все населення Злучених Держав на захід від ріки Міссіпі, або якби в Америку переїхало мало не ціла Англія. З тих трийцять трех міліонів чотирнайцять прибуло сюди в сорозмірно недавнім часі. Се тих чотирнайцять міліонів переселенців, що ще живуть.

Такого велитенського переливу людности не знає вся людська історія. Історичні мандрівки народів з Азії в Европу навіть порівнятися не можуть.

Недавно отсе в Злучених Державах налічено вже звиш сто міліонів душ населення. Інтересно побачити, з яких жерел злилася сюди та стоміліонова маса людий.

Перше всего, в Америці живе яких 11,000.000 „кольорових" людий: Ніґрів, Індіян, Китайців і таких инших. Поміж білими, як сказано, 14,500.000 чужого роду, уроджених за кордоном Злучених Держав іміґрантів. Других 14,000.000 уродилось вже тут, та з батька й матери чужинців. І врешті 6,500.000 американських горожан має лиш одного предка, — батька або матір, — тут уроджених, а другого з поза моря. Таким способом в Америці есть тепер цілих 35,000.000 людий чужого роду або походження.

Статистика американської іміграції показує, що за тих послідних 144 роки независимости Злучених Держав найбільш народа прислало сюди Злучене Королівство (Велика Британія й Ірляндія), власне 8,400.000 душ. З того Ірляндія звиш чотири міліони, Англія трохи менше як чотири. Німеччина дала Америці за той час звиш 6,000.000 іміґрантів, скандинавські краї близько 2,000.000. На ті країни, власне Англію й Ірляндію, Німеччину та Скандинавію, припадає більша половина іміґрації послідних півтораста літ і власне мало не вся старша іміґрація.

Що до німецької іміґрації в Злучених Державах, то вона в послідній четвертині століття дуже змаліла. Від 1776 до 1890 року прибуло в Америку близько 16,000.000 чужинців, з того 6,000.000 Англичан і Ірляндців, а поверх 5,000.000 Німців. Значить, кожда третя людина приїзджаюча за той час в Америку була Німець. Від 1890 року іміґрація з Німеччини послабла. На 17,000.000 іміґрантів з того часу Німців було лише 1,000.000. Значить, на вісім міліонів голов німецького роду та походження цілих сім міліонів або породилося вже тут або прожили в Америці звиш двайцять пять літ.

Сорозмірно найбільш крови дала Америці маленька Ірляндія. Адже більш Айришів — чотири міліони з половиною — виїхало за море як лишилося в рідним краю.

Новійша іміґрація вийшла в головнім з Італії, Росії й Австро-Угорщини. Своїми еміґрантами стара австроугорська монархія моглаб заселити цілий стейт Тексас, так густо як він заселений тепер. Якби всіх Італіянців в Америці зібрати в купу, то вони моглиб замінити собою все теперішне населенне Монтани, Вайомінґ, Айдаго, Ореґон, Невади, Юта, Колоредо, Арізона і Ню Мексико. З Росії еміґрувало в Америку три міліони з половиною людий — се половина населення Нової Анґлії.

НА РОЖДЕСТВО В СТАРІМ КРАЮ

Ті котрі желають бути в Европі і спільно зі своїми рідними пересвяткувати РОЖДЕСТВО мають найлучшу нагоду тепер їхати під охороною нашого провідника Доб. Евгенія Рейховського, котрий відїзджає в короткі до Европи. Доб. Рейховський буде помагати в всяких потребах в часі подорожи. А також буде слідити за Вашими багажами, щоб Ви могли в цілости перевести на місце призначення. Тому ті, що желають прилучитись до партії зволять ласкаво прислати 20 дол. завдатку на замовлення місця на корабли.

Всі желающі спровадити свою рідню до Америки мають найлучшу нагоду мати на услугах Доб. Рейховського, котрий їде в тій цілі, щоб віднайти Ваших рідних і привести їх до Америки. Ви можете самі зрозуміти яку велику поміч ми даємо для Ваших рідних котрі можливо ніколи не їздили та неможуть дістатись до Злучених Держав.

Се вже третий із ряду з наших представників котрого посилаєм до Европи на жаданнє наших клієнтів, щоб дати наглу поміч їх нуждаючий родині в старім краю. Отже хто хотів скоро спровадити свою рідню або передати грошеву поміч на РОЖДЕСТВО нехай сейчас напише до нашого банку.

ЯК ХОЧЕТЕ скоро вислати гроші до КРАЮ, то наш банк чесно Вас обслужить. Гроші вимінюємо після біжучого щоденного курсу та пересилаємо до краю ТЕЛЕҐРАФІЧНО, МОНЕЙ ОРДЕРОМ І БАНКОВИМ ДРЕФТОМ як найскорше і під ловною ґарантією. НАШ БАНК СТОЇТЬ В ТІСНІЙ ЗВЯЗИ З ЕВРОПЕЙСЬКИМИ ДЕРЖАВНИМИ БАНКАМИ, тому всяка посилка єсть певна, скора і дешева. Посилаючі гроші через наш банк дістають ОФІЦІЯЛЬНІ ПОСВІДЧЕНЯ „РЕСИТ" яко запоруку своєї посилки, та доручаєм власноручно підписи краєвої почти.

У всіх потребах пасажирських і банкових просимо звертатись особисто або листовно на адресу: 41—

HENRY C. ZARO, BANKER,
39 COOPER SQUARE, DEPT. U. F. NEW YORK, N. Y.

З КРАЮ

найскорше спроваджує: 131—
HENRY J. SCHNITZER
STATE BANK,
141 Washington St., New York.

СТРАЙКИ, БЕЗРОБІТТЄ І ДОРОГИЙ РЕНТ.

Кажуть що на се нема ради. Коли подумаєте і безрадно не будете тратити послідний цент виратуєте себе і свою родину від нужди. Купіть дім в Ню Йорку і околици на довголітну сплату з малим капіталом кількасот долярів. Будете даром мешкати а Ваші тенери виплатять рентом рату за дім — Купіть фарму близько Ню Йорку а не будете мали страху перед страйком і безробітем. Пишіть до нас зараз а ми маємо під рукою кільканайцять домів в Ню Йорку і Брукилні. — Кількадесять фарм в околици Ню Йорку. Мала вплата.

Пишіть до відділу реальностий на адресу: 136—

Ukrainian Export Co., Inc.
318 Broadway,
New York, N .Y.

ВЕЛИКІ ГРОШІ

можливі для кождого читателя КРОНІКИ ДЛЯ ВИНАХОДИТЕЛІВ Оказовий нумер раз ДАРОМ. Містить в собі ЩО ВИНАЙТИ І ЯК ВИНАХІДКИ ОБЕРНУТИ В ДОБРІ ГРОШІ Користайте зараз

Пишіть до 60в
THE INVENTORS PUBLISHING COMPANY Dept. 8w.
... New York City

УВАЖАЙТЕ, ЩО НЕ ВСЬО ЗОЛОТО, ЩО СВІТИТЬСЯ!

Не звертайте уваги на крикливі шумні оголошення, але коли хочете совісної поради і помочи лікарської, то звертайтеся до такого лікара, з котрим можете порозумітись без переводчиків чи агентів. 132в—

Dr. J. J. BROZDOWSKI,
451 Jersey Ave., Jersey City, N. J.

обслугує пацієнтів по умірковані ціні в годинах урядових перед 9-тою рано, межи 1-ою а 2-ою по обіді і 6-тою а 8-мою вечер, в неділі від 8-мої до 12-ої і через замовлення.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Николая, від. 106, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 28. падолиста, в галі церковній, зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів, аби зійшлися, бо є богато справ до полагодження, а найважнійша: голосоване над будучим видаванием „Свободи". Подаю до відома всім членам, що наш баль, котрий зістав ухвалений минувшого мітінґу, відбудеться дня 25. падолиста в гали Крехняка. Початок о годині 3-тій. На добру забаву проситься всіх. — М. Паславський, секр.

ЕКЛЕЙ, ПА. Подається до відома місцевих і позамісцевих членів 349-го відділу, що річний мітінґ відбудеться дня 5. грудня. Є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі поступиться з ними після статута. Неприсутний на тім мітінґу член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — А. Мороз, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 28. падолиста, о годині 2-гій пополудни, в церковній гали. Кождий член має явитися на той мітінґ, бо є важні справи до полагодження, між иншими голосоване щодо видавання „Свободи" на будуче. Будеться принимати нових членів до У. Н. Союза і до братства після статута. Неявившийся член на той мітінґ заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — С. Войтович, секр.

ЛЯ ПОРТ, ІНД. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 88, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в другу неділю по першім. Наші члени свої обовязки дуже занедбали і як прийде мітінґ, то секретар не може позбирати місячних вкладок, бо не може за кождим членом ходити по домах. Коли член не явиться на тім мітінґу, заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — І. Блинюк, секр.

ШАМОКІН, ПА. Бр. св. Андрея, від. 1, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться 28. падолиста, зараз по богослуженню. На сей мітінґ кождий член мусить явитись особисто, бо відбудеться поіменне голосоване в справі видавання „Свободи" на будуче. На сей мітінґ обовязані прийти всі ті членкиі-жінки, котрих мужі не є членами У. Н. Союза. Є ще й инша справа до полагодження і вона буде пояснена на мітінґу. Нових членів будеться принимати на тім мітінґу після статута. Хтоби не міг з важної причини прибути на той мітінґ, нехай про свою думку повідомить секретаря ще перед мітінґом письменно чи устно. — Л. Гуретяк, секр.

ЛЕЙКВУД, О. Бр. Сошествія св. Духа, від. 108, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться дня 5. грудня, о годині 12.30 пополудни, в гали звичайній. Кождий член повинен явитися на тім мітінґу, бо є важні справи до полагодження. Старий уряд буде здавати звіт з цілого року, а також буде вибір нового уряду. Кождий член, котрий на тім мітінґу не явиться, заплатить кару $1.00. — Д. Колачко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Братство св. Василія, від. 339, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 28. падолиста, о годині 2-гій пополудни, в домі Укр. Громади на Саваті, під ч. 610 S. American St. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження — між иншими виграва дуже цікавих і вартісних річий. Також припоминається членам, котрі не доручили книжочок від тікетів і гроший, аби се зробили до дня 28. падолиста, щоби опісля не була запізно. Проситься всіх членів прибути на висше згаданий час. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

ПОДЯКИ.

Підписаний член бр. св. Петра і Павла, від. 39 У. Н. С., в Сиракюз, Н. Й., складає горячу подяку Світлій Конвенції У. Н. Союза за ухваленне йому запомоги в квоті $150, а членам згаданого висше братства дякує за виеднанне сеї запомоги. — **Василь Майкович.**

Отсею дорогою складаю сердечну подяку Вп. Делегатам XV. Ковенції У. Н. Союза за ухваленне мені запомоги в квоті $100. Рівночасно дякую Вп. Членам 241-го відділу У. Н. Союза в Провіденс, Р. Ай., а особливо ПП. Омеляновн Рекрутови і Миколі Пшоновському, за те, що послужили мені в моїй недузі. — **Павло Накопінський.**

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ!

На спродаж при великих фабричних містах, Utica, Rome, Oneida і Syracuse. Родимці! Я отримав лист від свого брата (професора) зі Самбора, котрий хотів собі купити кавалок землі в краю, то жаден польский нотар не хотів йому контракту підписати, бо „Русіні не майом права!" Отже видно, що до Галичини нема пощо вертатися. Тут купіть собі фарму з цілим інвентаром; земля рівна без камінія, горбів нема. Пишіть, яку велику фарму хочете і кілько можете вплатити згори; або просто приїзджайте на адресу: 41вс49

А. ФИЛИПЧАК,
DURHAMVILLE, ONEIDA, N. Y.
Telefon 38 F. 41.

НА ПРОДАЖ ФАРМА

40½ акрова, з чого половина дуже доброї, орної землі а половина ліс і пасовиско, в віддаленю 39 миль від Філядельфії, а пів години ходу від стації, стріт-кари, міста і фабрик. Школа в віддаленю 15 мінут ходу. Дім поверховий з верандою і пивницею о 7 кімнатах, пец пекарський і літна кухня окремо, стайня на 12 коров, велика стодола, возівня, курник, хлів і корн-кріб; 3 корови, 2 коні, 2 великі безроги, 70 курий. Вся машинерія і знаряди господарські. Гарний сад. Вода на фармі. 100 бушлів бульби, 75 бушлів бураків, кукурудза з 6 акрів, 5 тон сіна, множество яблок і т. д. До міста Бетлегем 7 миль, до міста Аллентавн 11 миль, колія до Філядельфії коштує 87 центів. В близькій околици множество фабрик і доброї роботи. Ціна 4600 долярів, з чого 2600 готівкою а решта на догідну сплату. Самі будинки вартують значно більше. По близші інформації пишіть або голоситься на адресу: 41-43

VL. KNIHINITSKY,
30 East 7th St., New York, N. Y.

МОЖЕТЕ ВЖЕ ЗНОВ БЕЗПЕЧНО ВЕРТАТИ ДО КРАЮ.

ШИФКАРТА
ДО ЧЕРНОВЕЦЬ $108.50
ДО ЛЬВОВА ЧЕРЕЗ АНТВЕРП $104.00
ДО БРЕМЕН $120.00
ДО ГАМБУРГА $125.00

ПАШПОРТИ виробляємо в двох днях.
СПРОВАДЖУЄМО рідних з краю. 32вч144
Шифкарта з Варшави до Ню Йорку $125 з усіми доплатами.
По всякі інформації звертайтесь до:

EUROPEAN STEAMSHIP AGENCY, 115 FIRST STREET, NEW YORK CITY.

ДОБРЕ ЗДОРОВЛЄ Є НАЙБІЛЬША БЛАГОДАТЬ БОЖА

Тому мусимо пильнувати себе, а при зближаючій слабости, найважнійшим є засягнути пораду і поміч лікарську.

ВИСИЛЕННЄ НЕРВІВ: В Америці поширилась хороба і обняла безмірне число людий, що хотяй не вважають себе хорими однак є нервозно розстроєні, та часто знеохочені і умучені. Вони не всилі заінтересуватись своєю працею, кожде їхне змагання вимагає великих зусиль. Життє для них є довгим терпінням, охота до їди відходить, лютяться, ненавидять людий, діткнені болями у всіх частинах тіла, терплять на запори, вітри, болі жолудка, тратять сон і мучаться безсонними ночами.

УСПІШНИЙ ВИСЛІД.

Пробуджене довіре веде до удачі. Роками працював я научними способами, щоб осягнути успішний вислід практики; совісно і з повною енергією дійшов я до сего, що тепер в змозі дати своїм пацієнтам цілковиту поміч на їх немочність, бо я не вірю в частинну лікарську пораду.

Життє людське є за дороге, щоб його віддавати під опіку когонебудь і наражуватись на терпіння і болі. Я уживаю дуже практичну методу до лічення слабостий: 130—

ЖОЛУДКА, ВНУТРОСТИЙ, ПЕЧІНКИ
КРОВИ, СКІРИ, СЕРЦЯ
СЛЕЗІНКИ, РЕВМАТИЗМУ, КОЛЬОК
СОЛІТЕРС, КОРЧІВ, ХОРОБУ ЛЕГКИХ
І ВСІ ДРУГІ ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ ХОРОБИ.

Не страхайтесь станом своєї хороби або її застарілостю, приходіть сміло до мого офісу та засягніть приятельську безплатну пораду.

Я вам розкажу про дійсний стан вашої хороби і як можна зарадити. Від вас залежить чи схочете лічитись або ні.

ПОРАДА ДАРОМ.

ГОДИНИ ОФІСОВІ: Денно від 9-ої рано до 8-ої вечером.

DR. H. L. RUSSELL

В неділю: від 10-ої рано до 2-ої пополудни.

176 EAST JEFFERSON AVENUE, 1 DOOR EAST OF WOODWARD AVE., DETROIT, MICH.

КУПУЙТЕ СТІННІ КАЛЄНДАРІ НА РІК 1921

І украшуйте ними вашу хату.
Маємо дуже гарні релігійні календарі в кольорових образах:

1. Ісус Христос.
2. Матер Божа.
3. Матер Божа з Дитятком.
4. Тайна Вечеря.
5. Ісус в Оливнім Городі.

До кождого образа є причіплений великий календаріюм з червоними святами і неділями.

Поодинокий календар коштує 50 центів, а 5 календарів нараз вишлемо за $2.00.

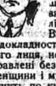
Кромі календарів релігійних маємо великий вибір календарів світських з гарними малюнками і краєвидами, по тій самій ціні.

ДРУКУЄМО ТАКОЖ КАЛЄНДАРІ ДЛЯ БИЗНЕСМЕНІВ.

Пишіть до нас і присилайте замовлення і гроші на адресу:

HRISHKO BOOK STORE,
437 NORTH 6th AVENUE,
SCRANTON, PA.

КРАСА ВРОДА МОЛОДІСТЬ!



Се є правда що Ви можете виглядати о 20 літ молодші як Видійсно є



Недокладности і неправильности Вашого лиця, носа і уший можуть бути справлені без болю і без втрати часу. Женщини і мущини най прийдуть або пишуть по книжочку, яка описує все в подробицях. На книжочку треба післати 10 центів. Також лічу з успіхом хорих мущин і женщин з якоїнебудь недуги. 25-літна практика. Офісові години: від 9-ої рано до 7-ої вечер кождого дня; в неділі до 4-ої пополудни. Адреса: Dr. G. BUKKI, 407 East 68th Street, New York, N. Y. 14с-7

НОВІСТЬ! ЗАМОВЛЯЙТЕ СТІННИЙ КАЛЄНДАР НА РІК 1921

виданий в память 60-літних роковин смерти нашого незабутнього Кобзаря, Тараса Шевченка, з гарним портретом і автографом поета „Як умру, то поховайте", в прегарнім обрамованню в українських національних мотивах в трех кольорах.

Ціна за примірник з пересилкою 30 ц., без пересилки 25 цнт.

Пишіть на адресу:
„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За одно поміщенне платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подані сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Пошукую в дуже важній справі свого краяна ШИМКА БЛАШКІВ з Гарбузова, пов. Зборів, котрий перебуває правдоподібно коло Hartford, Conn. або Newark, N. J. Хтоби знав його адресу або він сам, нехай зголоситься на адресу свого краяна з Олійова. JOHN LOBOR, Box 188, New Kensington, Pa. 41-42

Де є АЛЕКСАНДЕР ЗЕЛІНСЬКИЙ з Теребовли, Галичина, котрий перед 8 роками переживав з своєю женою на Staten Island, N. Y. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися в важнім інтересі до жени Теси на адресу: IMMIGRANT AID COMPANY, Inc., 49 East 7th Street, New York City. 37с43

Пошукую своєї доньки АННИ АЛЕКСАНДЕР, котра мешкала останним часом в Монтреал, Канада. Хтоби про ню знав або вона сама, зволить зголоситися до: MARIA ALEKSANDER, 765 State St., Perth Amboy, N. J. 38-40

Пошукую своїх краянів: Івана Бримина з села Костиниць, Буковина і Дмитра Довганюка, котрий є десь в Пасейку; Іфтемія Вівчарюка, Василя Требиша Ів. Хтоби о них знав або вони самі зволять ласкаво зголоситися до мене: IFTEMI MAFTEICHUK, 201 E. 101st St., New York, N. Y. 40-41

НА ПРОДАЖ бучерня і ґросерия, зі всіма прирядами, в добрім положеню, кеш бизнес, торг тижневий $700, між чесними костумерами. Продаєсь з причини зміни бизнесу. Голоситись до штору під ч. 23 Hackensack Ave., Weehauken, N. J. 40-42

ФАРМА НА ПРОДАЖ

в стейті Конектікот. 200 акрів, великий дім, 2 стайні, 18 коров, 2 коні, 8 свиний, 175 курий і всі машини за $5.500. Маю більше добрих фарм на продаж. Голоситься сейчас: KAPLAN, 276 Grand St. (1st floor), New York, N. Y. 40-41

ЕКСТРА! Конець прийшов для злодіїв і ошустів! Хто Вас обікрав або ошукав? Де твій муж або жінка? Прийдіть зі своїми клопотами до нашого офісу до одинокого українського детектива Михаїла Ґеллес, капітана Резервової Поліції. Приймаємо справи по цілій Америці. Порада даром. Повне вдоволенне. Памятайте на адресу: MICHAEL GELLES, 299 Broadway, New York City — Telephone: Worth 3515. 100—

СЬОГОДНЯ ВЕЧЕРОМ

напишіть до нас а ми вишлемо Вам пробну лекцію і подробиці о тім як ми ґварантуємо заочно вивчити Вас читати, писати і говорити по англійськи. Живучи в Америці Ви повинні вміти англійський язик, бо без того всі двері є зачинені. Вивчитесь у нас сеї мови протягом 3 місяців через почту. Пишіть до нас ще нині і пришліть 10 цнт. грішми або марками на відповідь. Приймаємо і канадійські. 05-07

FIRST AMERICAN PREPARATORY SCHOOL,
Dept. 46, 525 West 47th St.,
New York City.

Г. Хоткевич.

ГУЦУЛИ Й ГУЦУЛЬЩИНА

ЦІНА 25 ЦЕНТІВ.

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ХТО МАЄ ЗАМІР

спровадити знакомих або родину з краю до Америки а жадає інформацій в тій справі хай зголоситься до: 43—

IMMIGRANT AID CO., Inc.,
49 E. 7th Street, New York City

ДАМО

інформації як можна одержати презент вартости $1.50, за присланнєм 3 одноцентові почтові марки на адресу: 37-44

J. B. COMMERCIAL HOUSE
Sta. D., Box 88,
NEW YORK, N. Y.

АДВОКАТ O. H. DROEGE

49 E. 7TH ST., NEW YORK
Розмовитесь по українськи.
Години урядові від 4. до 8. пополудни кождого дня, окрім неділь і свят. 08—

ДО КРАЮ

найліпше випроваджує: 131—
HENRY J. SCHNITZER
STATE BANK,
141 Washington St., New York.

ДР. ІВАН СМІТ

ЛІКАР УКРАЇНЕЦЬ. — СПЕЦІЯЛІСТ ОПЕРАТОР.

ДОКОНУЄ НАЙТЯЖШІ ОПЕРАЦІЇ МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ, СПЕЦІЯЛЬНО ПРОПУКЛИНУ (Т. Є. КИЛУ), ЛІЧИТЬ З ПЕВНИМ УСПІХОМ РЕВМАТИЗМ, НЕДУГИ ЖОЛУДКОВІ, СЛІПУ КИШКУ, ГЕМОРОЇДИ, ГРУБІ ЖИЛИ, НІС, ГОРЛО, УШИ І ИНШІ НЕДУГИ МУЩИН І ЖЕНЩИН, ЄСЛИ ХТО НЕ МОЖЕ ПРИЙТИ ДО МЕНЕ, ТО НАПИШІТЬ ЛИСТ І ОПИШІТЬ ВСЮ ВАШУ НЕДУГУ, ЗАЛУЧІТЬ МАРКУ НА ВІДПОВІДЬ.

Dr. JOHN SMITH, Jr.,
327 EAST 17TH STREET,
NEW YORK, N. Y.

Години урядові: 12—2 попол. і від 6—8 вечор, а в неділі і свята від 10-тої рано до 2-гої пополудни.
Телефон: Stuyvesant 4493.

ДО КРАЮ

можете відїхати через ГАМБУРҐ і другі порти працюючи на корабли пару годин денно при легкім занятю. Звертайтесь сейчас до: 22—

GREENWICH LABOR AGENCY,
129 Greenwich St., New York, N.Y.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без словних покликів).

YONKERS, N. Y.

Українське Співацьке Товариство ім. Лисенка відіграє в четвер, дня 25. падолиста, 1920 р., на Thanksgiving Day, представленнє **„СВЕКРУХА"**, комедію в трьох діях, на галі Prospect House, 49 Buena Vista Ave., Yonkers, N. Y. Початок точно о годині 4.30 пополудни. Режісер: п. Михайло Фатюк.

По представленню баль. Грати буде Українська Банда з Нюарку, Н. Дж. Вступ 50 центів. Запрошується на представленне і на баль всіх Українок і Українців з Йонкерс та околиці.

40-41 КОМІТЕТ.

DETROIT, MICH.

Заходом **спів. тов. „Боян"**, відограється **в неділю, дня 28. падолиста (новебра) 1920 р.,** в парохіяльній гали при Кліперт Евеню, пораз перший в Дітройт, Міш., прекрасне представленне **ЦАРИЦИНІ ЧЕРЕВИЧКИ,** народна українська комедія в 5-ох діях зі співами, Вол. Держируки. Режісер: Василь Запотічний. Діріґент: Андрей Стисловський. Вступ звичайний. Початок о годині 7.30 вечером. На се представленне, які ще у нас не грано, запрошує всіх громадян до численної участи — КОМІТЕТ. 41-42

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

ВЕЛИКИЙ ПАРОХІЯЛЬНИЙ БАЛЬ

в гали Український 752 Стейт. стріт, Перт Амбой

В ЧЕТВЕР, 25. НОВЕМБРА
(на Thanksgiving Day)

Початок о годині 2-гій пополудни.
Танці, перекуски, виграваки дробу і инші несподіванки.
ВСТУП 35 і 25 ЦНТ.

Всіх місцевих і з околиці запрошує
141 ПАР. КОМІТЕТ.

ЗА ВИПЛАТУ

посилок грошевих в старім краю ґарантує цілковито: 131—
HENRY J. SCHNITZER
STATE BANK,
141 Washington St., New York.

NANTY GLO, PA.

Співацьке Товариство „Боян" відограє дві штуки театральні **в неділю, дня 28. падолиста 1920 р.** в гали Стар Театрі. **1) „САТАНА В БОЧЦІ"**, комедія зі співами в 1-ім акті і **2) „НА СТАРОСТИ ЛІТ"**, образ з життя народа в 1-ій дії. Початок о годині 7-ій вечером. Режісер: Н. Цицик. Вступ: перворядні місця $1.00; 2-рядні 75 ц.; 3-рядні 50 центів. 41

Дорогі Родимці! Се дуже гарні і поучаючі представлення, котрі відограються в сій місцевости перший раз, тому просимо як найчисленнійше прибути. Хто прийде, той певно не пожалує.

BUFFALO, N. Y.

Отсим подаємо до відома українському громадянству, що заходом товариства Укр. Січ відбудеться **ВЕЧЕРОК, в суботу, 27-го падолиста 1920 р.** в Українськім Домі під ч. 29 Clemo St., Buffalo, N. Y. Хор під управою п. П. Лозинського. Початок о годині 7.30 вечером. По вечерку **забава і танці.** Вступ для всіх 50 цнт. 41

Проситься о численну участь.

КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Дня 25-го падолиста с. р. відбудеться представленне комедії в 1-ній дії **„Свідки"**, получене з **великим концертом при співучасти хору Тов. Укр. Бесіда під дир. М. Корикори в гали Укр. Нар. Дому під ч. 217-219 Іст 6-та ул., Ню Йорк. Дохід з представлення і концерту призначений на поміч для** хорого товариша д. Дмитра Івахова з Ню Йорку, Н. Й. Початок о год. 5.30 вечер. По представленню і концерті баль до рана. Вступ 75 цнт. — Комітет. 141

КОРИСНЕ КУПНО ФАРМ.

135 АКРІВ, дім на 8 румів, другі будинки, бонґальов, будівля на молоко; 8 коров, бик, безроги, кури, много збору і знарядів рільничих. Ціна $8500; готівкою $4000.

63 АКРІВ, дім на 8 кімнат; стайня і другі будинки; 2 коні, 6 коров, бик, кури, много збору і знаряди рільничі. Ціна $7500; половина готівкою.

27 АКРІВ, дім на 5 кімнат; стайня, курник; подостатком овочів; кінь, 2 корови, 10 безрог, 100 курий. Ціна $2500. 41-43

Одно і двоакрові фарми, при добрій комунікації, 6 і 8 кімнат доми; овочі; близько стації. Ціна $3000 до $7000, на вигідних услівях.

WENZEL CO., (Room 418),
790 Broad St., Newark, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НОВИНКИ.

Аматори чужих загорток.

Одною улицею в Ню Йорку йшов зі своїм товаришем Мануель Мартінез і мав на собі нову, теплу загортку. Бачили сю загортку пять молодих мущин і дуже собі її сподобали. Вони підійшли до Мартінеза, здерли з нього сю одежу і почали втікати. На крик рабованого на гладкій дорозі чоловіка надбіг стоячий недалеко полісман і вистрілив за втікаючими злодіями. Инший полісман зловив трох аматорів чужого добра, а два прочі пропали.

Міжнародний конгрес углекопів.

Двайцятьпятий Конгрес Міжнародного Союза углекопів (майнерів) відбувся в Женеві 2-6. серпня с. р. В конгресі взяло участь 148 делегатів з двайцяти ріжних країв, заступаючих звиш 2,606.000 членів міжнародного союза углекопів. Тут подаємо число делегатів з дотичних країв і число зорганізованих майнерів, котрих ті делегати заступали: з Америки 1 — 500.000; з Австрії 1 — 22.000; з Бельгії 10 — 123.000; з Чехо-Словаччини 6 — 123.000; з Франції 23 — 130.000; з Німеччини 37 — 768.000; з Великої Британії 65 — 900.000; з Голяндії 1 — 4.000; з Угорщини 1 — 25.000; з Югославії 1 — 6.000; з Польщі 1 — (?); з Люксембурга 1 — 5.000.

Конгрес радив головно над справою соціялізації й націоналізації копалень та над способами охорони проти майбутних воєн. Дискутовано також справу, скорочення дня праці, уведення в життє постійного секретаріяту та міжнародного розділу углевих запасів.

По довгій дискусії принято таку резолюцію за принцип націоналізації: „Конгрес заявляється за націоналізацією або соціялізацією копалень у всіх краях. Кожда нація повинна боротися за скасованє капіталістичної власти в копальнях і установити адміністрацію індустрії з представників держави, робітників і консумерів. Що третій місяць секретар кождої секції повинен здати Міжнародному Бюрови звідомленнє, що зроблено в тій справі в його краю".

При кінци конґресу копалень принято ще отсю додаткову резолюцію в справі націоналізації: „Конгрес заявляється за тим, аби Міжнародний Комітет Углекопів зійшовся в два місяці після конґресу, і ще раз перестудіював справу націоналізації копалень та положеннє в кождій країні зокрема. Конгрес уповажнює Міжнародний Комітет здійснити домаганнє й постанови конґресу в усіх краях, уживаючи до сего всіх засобів, не виключаючи (в разі потреби) й загального міжнародного страйку. Комітет буде вірно інформований про ситуацію в кождій країні і після того буде орієнтуватися, як і де найкраще повести діла. Якби в котрій країні в справі уведення в життє постанов конґресу було треба ужити крайних мір, то Комітет повинен добре застановитися, чи дістане в тій справі поперте сусідних народів даної країни. Треба негайно почати підготовку горожан кождої країни, щоби вони в даний момент зуміли виконати наказ Міжнародного Комітету".

Конгрес заявився за загальним світовим страйком і бойкотом, якби котрийнебудь монарх або правительство старалося вести агресивну мілітарну політику. Рішено увести в життє постійний секретаріят з осідком в Лондоні, та доручено його організацію Міжнародному Бюрови Праці. Принято пропозиції Комітету щодо забезпечення 8-годинного дня праці, мінімальної заробітної платні, відповідаючої коштам життя, та установлення робітничих інспекторів.

Доручено Міжнародному Бюрови Праці прослідити дотеперішні методи розділу й перевозу угля і приняти міри для зменьшення високих цін, спричинених транспортами.

Як шанувати зір.

Богато є таких нерозумних людий, котрі виривають рісниці, думаючи, що се є лік на ослаблені очи, які що рана „закисають".

Таке понятте про спосіб лічення очий є дуже мильне і шкідливе. Рісниці хоронять очи від пороху, отже виривання їх позбавляє природної охорони очий.

Ослабленне очий є часто викликане надмірним напливом крови до голови. Щоби стримати такий наплив крови, є добре робити так звані „купелі очий". Можна робити їх два рази денно в слідуючий спосіб: В мисці наповненій зимною водою зануряється голову з отвореними очима і рухається трохи повіками, щоби замочити очи. Голову тримати в воді пару секунд, але маніпуляцію таку повторити через кілька днів. Коли вечером очи сильно печуть, тоді найліпше приложити до них на ніч оклади з квасного молока. Квасне молоко витягає горячку з очий. Однак не треба в той спосіб лічити якоїсь иншої хороби очий. Як хтось відчуває недомаганне очий і чує, що воно що-дня гіршає, повинен негайно вдатися до лікаря.

Сірі або сині окуляри повинні носити ті, котрим світло разить очи. Не повинносі сидіти довго в нахиленій позиції, але треба часто вставати і випростовуватись. Уникати також блязкої полуміни і горячої печи.

Коли кусничок металю впаде до ока, то ніколи не треба натирати ока, щоби не зранити його. Найліпше піти зараз до лікаря, бо через занедбанне такого кроку можна нераз утратити зір.

Про скло.

Перед пару тисячами літ в малій Азії над берегом Середземного моря мешкав купецький нарід Фенікійці. Розвозили вони товари по цілім світі від одного краю до другого.

Одного разу фенікійський корабель, наладований содою, приплив до пісковатого берега, на якім весларі зараз розпалили на піску огонь, де передтим припадково були розсипали трохи соди. Коли погас огонь, вони зі здивованнем побачили, що на тім місци була тверда, круха і прозора маса. Було то скло. Винахід скла, отже приписують Фенікійцям.

З початку однакож було скло так дороге, що тільки богачі могли позволити собі на купно склянок і скляних збанків. Нині в найбіднійшій хаті вправляють у вікна шиби, а колись того не було. Колись навіть в панських домах замісць шиб затягано вікна звірячою шкірою намащеною товщию, а перед морозом і дощем замикано вікна деревляними віконницями.

Країна варятів.

Після пророкования звісного англійського лікаря, д-ра Форгеса Вінслова, в році 2212 вся людність буде згромадженнем варятів. Опирає він своє твердженне на тім, що число умово хорих збільшається постепенно з дня на день. З поступу, який зробила та хороба в цілім світі, треба вносити, що зближається час, коли всі люди будуть умово хорі. Цивілізація поступає вперед, але й умово-хорих більшає. В 1859 р. було офіціяльно узнаних умово-хорих 36.762; нині є їх 135.000. Перед 50 літами в Лондоні на 575 мешканців був один умово-хорий. Нині є один на 236 мешканців. Вінслов вносить з того, що за 300 літ буде на світі більше божевільних ніж нормально здорових людий. Мабуть буде тоді таке, що здорові будуть позапирані по шпиталях, як тепер варяти, а дійсні варяти будуть рядити світом.

ВИСШІ ТЕХНІЧНІ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ.

Для інформації закордонним студентам, що хочуть в Злучених Державах вчитись технічних наук, Бюро Освіти в Вашінгтоні видало циркуляр про „Студії інжинерства в американських висших школах".

Технічне образованне в Злучених Державах дається двома типами шкіл, власне університетами і самостійними техноголічними інститутами. Мало не при всіх університех єсть школи інжинерства, звичайно організовані як окремі колегії. Самостійні інститути, такі як Massachusetts Institute of Technology, Stevens Institute of Technology, Rensselaer Polytechnic Institute, Worcester Polytechnic Institute, Case School of Applied Sciences образують виключно інжинерів і техніків. Що до академічної вартости, то поміж добрими технольогічними інститутами і інжинерськими школами по більших університетах нема ніякої ріжниці.

Правильно така інжинерська школа, чи самостійна чи при університеті, вимагає від студента, щоб скінчив американську середну школу або одержав аналогічне образованне за кордоном. Інжинерський курс триває правильно чотири роки, після чого школа дає йому диплом інжинера, в тій чи иншій галузи технічних наук, цивільного, механічного, гірничого, металургічного, хемічного чи якого иншого.

Студент може вибрати собі який хоче відділ інжинерських наук, але поза тим студії обовязкові і доволі строго приписані для кождого курсу.

Послідними часами єсть тенденція поширити і поглубити технічні студії. Деякі університети завели в себе пятилітні і навіть шестилітні інжинерські курси. Один або й два роки добавлено будьто длятого, щоб студент міг ліпше спеціялізуватися в своїй професії будьто для поширення його культурного кругозору в колегіях мистецтва і наук.

Щоб студент за кордону міг приноровитися до шкільних відносин в Америці, в циркуляри обговорюються далі ріжниці і подібности поміж головними типами американських шкіл і такими-ж інституціями в Європі.

Кошти чужих студентів в американських школах можуть бути, розуміється, дуже ріжні. Інституції, що опираються на приватних фондаціях, беруть від студентів щорічні шкельні оплати. В інжинерських школах така оплата виносить 150—300 долярів на рік. Масачусетський Політехнічний Інститут вимагає правильно 300 долярів, але в відділі морського будівництва і архітектури аж 500 долярів річної оплати. Інститути удержувані державою (стейтами) беруть оплату меншу, 25—125 долярів. Крім того студенти мусять всюди платити дещо за лабораторію і таке инше, та на все те вистарчить 25 долярів на рік. Прожити можна студентови за 500—700 долярів в рік, включаючи в ті кошти мешкання і харч.

Циркуляр подає врешті список добрих інжинерських шкіл і колегій в Америці, їх розміщення, факультети, відділи і регулярмин. Commissioner of Education, Washington, D. C. розсилає його безплатно всім хто інтересується тою справою і готовий зрештою дати всякі інформації про американські шкільні інституції і про кожду школу з окрема.

ШКАРЛАТИНА.

(United States Public Health Service).

Шкарлатина вважається одною з найгірших дитячих хороб. І справді се хороба така злюща, лукава й небезпечна, що єсть чого боятися. Шкарлатина може забити дитину на протязі двайцяти чотирох годин, може повести за собою дуже тяжкі для здоровля наслідки і може з одного недужого перекинутись і заразити десятки здорових. До того додати-б, що хороба се дуже лукава, може зразу здаватись зовсім легкою та раптово привести до позної безвихідности. І головне, що проти шкарлатини нема ніяких специфічних (власне для лічення сеї хороби) ліків. Тому й головна охорона в тім, щоб захоронити дитину від небезпеки, поки ще хороба її вхопила.

Шкарлатина водиться найбільше в поміркованім підсонню, значить в Злучених Державах більш на півночи як на полудни. І більш по містах як по селах. Яких дві третих усіх случаїв смерти від шкарлатини припадає в Америці на міста, хоч по містах живе лиш не ціла половина населення.

Найгірш бушує шкарлатина в холодних місяцях року. На початку осени, з відкритем шкіл, починають діти занепадати, з кождим тижнем случаїв все більше і в грудни та січни хорих найбільше. З весною пошесть слабне і в літі вигасає майже зовсім.

Шкарлатину пізнати в дитини по раптовім підвисшенню температури (горячка), болючім горлі і рвотах. Так хороба починається. Висипка на скірі зявляється аж другого дня. Та поки ще висипалася, вже треба закликати лікаря. Хороба небезпечна і вимагає сейчас пильного лікарського догляду.

Хороба проходить ріжно. Бувають случаї легкі й скоро минаючі. Висипки на тілі майже не видно і тільки болюче горло та обложений язик показують хоробу. В пошесних случаях шкарлатини, особливо по школах, так приходить приблизно трета часть усіх занедужань.

Та з другого боку трапляється случаї такі тяжкі, що затроєна хоробою дитина гине до 24 або 36 годин, в високій горячці, конвульсіях і без памяти.

Врешті буває й так, що найтяжші симптоми хороби виступають в горлі, поширючись аж до носа і до ушний. Мягкі частини в горлі та носі напухають, запирають віддих і дитина душиться. Або кидається ґанґрена, що також приводить до смерти. Або-ж врешті в горлі та носі творяться болячки, які довго задержують подужанне.

Та хоч дитина подужає, то можуть лишитися ще прикрі наслідки на довгий час, навіть тоді коли сама хороба шкарлатини пройшла легко. По шкарлатині може лишитися ще хороба нирок, серця, ушний і таке инше.

Тому на всякий случай, коли лиш есть найменше підозрінне, що дитина хора шкарлатиною, треба сейчас кликати лікаря й упевнитися, що хороба лічиться як слід.